

สองตัวตามข้อตกลงเดิมแล้ว แต่เมืองอินทรีก็ยังแสดงน้ำใจต่อเพื่อนด้วยความรักและเห็นใจยินยอมให้เพื่อนได้ใส่รองเท้าคนคนละข้างในขณะที่เดินกลับบ้าน เพราะรู้ว่าเพื่อนคงอยากจะได้ใส่บ้าง เด็กทั้งสามคืออินทร อ่อนและเมืองอินทรีมีความสุขเมื่อประจักษ์ในน้ำใจของเพื่อน เมืองอินทรีมีความสุขที่ทำให้เพื่อนมีความสุขไปกับตนด้วยความรัก ความมีน้ำใจและเสียสละนี้ แม้จะเล็กน้อยในสายตาของคนในสถานการณ์อื่น แต่สำหรับเด็กทั้งสามความรู้สึกนี้ยิ่งใหญ่มาดั่งข้อความที่กล่าวไว้ว่า

เมืองอินทรีถอดเกือกให้ อินทรใส่ข้างหนึ่ง ไอ้อ่อนใส่ข้างหนึ่ง
เด็กสองคนให้เมืองอินทรีห้อยคอกอยู่ตรงกลาง ตะวันลับไปแล้ว
แต่เด็กทั้งสามหัวเราะกันก้องทุ่ง (มาลา คำจันทร์,
2534 : 43)

เมืองอินทรีได้แสดงจริยธรรมในด้านความมีน้ำใจและเสียสละ เพราะความรักที่มีต่อเพื่อน เมื่ออ่อนป่วยหนักเมืองอินทรีบอกอินทรว่าจะให้อ่อนใส่รองเท้าคนหากว่าอ่อนรอดชีวิตจากการเจ็บป่วย (มาลา คำจันทร์, 2534 : 107) เหตุการณ์นี้แสดงว่าเมืองอินทรีแม้จะยังหวงรองเท้าอยู่มาก แต่ก็ยังออกปากจะให้เป็นใส่โดยหวังว่าเพื่อนจะรอดชีวิตมาร่วมทุกข์สุขด้วยกันเหมือนเดิม และในตอนสุดท้าย เมืองอินทรีได้ตัดสินใจกรองเท้าให้กับอินทรในวันจากลาด้วยความรัก ความมีน้ำใจที่จะเสียสละสิ่งที่ดีที่สุดซึ่งมีอยู่เพื่อเพื่อนอย่างจริงใจ ดั่งข้อความที่กล่าวไว้ว่า

... เกวียนแควออกตามกันออกไปเป็นเส้น ยังไม่พ้นประตูก็มี
เสียงเรียกข้างหลัง อินทรเหลียวไปดู
"เมืองอินทรี"
เมืองอินทรีหอบเล็กน้อย ในมือมีเกือกพลาสติกคู่หนึ่งเก่า
ชะมุกชะมอมเต็มไปด้วยรอยขีดข่วน มันโยนเกือกขึ้นมา
บนเกวียน
"ข้าให้แก ในป่ามีหนาม เก้าใส่เกือกเข้าหนามจะไม่ปักคันแก"
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 149)

อินทรรู้ว่าอ่อนออกมาหาจิ้งหรีดเพื่อเอาไปเป็นอาหาร เช่นเดียวกันกับตน ด้วยความรักและมีน้ำใจต่อเพื่อน อินทรไม่ได้คิดว่าอ่อนเป็นคู่แข่งแย่งหาอาหาร แต่กลับมีน้ำใจชวนอ่อนไปด้วยกัน อ่อนมีความกลัวแต่อินทรรู้ก็แสดงความกล้าหาญโดยการใช้คำพูดให้อ่อนเกิดความสบายใจ เพราะอินทรมีความรักและหวังดีต่อเพื่อนอย่างจริงใจ ดังข้อความที่กล่าววว่า

...กัม ๑ เงย ๑ อยู่ข้างหน้าพร้อมไฟอีกดวงหนึ่ง

คงเป็นไ้อ้อ่อน อินทรเลยเดินเข้าไปหา

"แกได้กัตัว"

ไ้อ้อ่อนคนขวัญอ่อนสะตุงโฮยง อินทรไม่ได้ตั้งใจจะหลอกมันเลย

ไ้อ้อ่อนเอามือลูบอกว่า ฮัมโมสังโฆ ก่อนตอบว่าได้สิบลูกว่า

"ข้าจะแหงจิ้งหรีดที่นอกทุ่ง" อินทรบอก

"จิ้งหรีดทุ่งได้กินหัวเหน่หนูควมมันโต แกจะไปไหมไ้อ้อ่อน"

"ข้ากลัวผี"

"มากับข้า ข้ามีคาคดาเยอะแยะ แกไม่ต้องกลัว"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 64)

ความรักที่นางอินคำและหนานแก้วมีต่อลูกเป็นความรักที่เสียสละ ทั้งพ่อและแม่ยอมอดเพื่อให้ลูกอิ่ม เป็นจริยธรรมที่ผู้ใหญ่แสดงออก แต่มีผลให้ผู้ที่เป็นเยาวชนเข้าใจในความรักและเสียสละที่พ่อแม่มีต่อลูกได้อย่างดี เช่น ตอนที่หนานแก้วและนางอินคำลุกขึ้นจากวงกินข้าวทั้ง ๆ ที่ทั้งสองยังกินไม่อิ่มแต่เห็นว่าข้าวเหลือน้อยต้องการให้ลูก ๆ ได้กินให้อิ่ม (มาลา คำจันทร์, 2534 : 109)

อินทรบอกเหตุผลในการที่ตนไฝ่ฝันจะเป็นครูว่า อยากให้พ่อสบาย ไม่ต้องทำนาอีก เพราะการเป็นชาวนานั้นต้องเหน็ดเหนื่อยและทุกข์ยาก ตนอยากให้พ่อสบาย เพราะรักพ่อ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 120)

อินทรลงไปช่วยไ้อ้อ่อนที่กำลังจะจมน้ำตาย ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเมื่ออินทรตายแต่ด้วยความรักน้อง จึงเกิดความกล้าที่จะสละชีวิตตนเองเพื่อให้น้องปลอดภัย ดังข้อความที่กล่าววว่า

อินทรีใจหายรูป ยังกั้นเห็นหัวไอ้หัล้าผลุบหายใต้ผิวหญ้า
 ไม่ต้องขบคิดอะไรแล้ว เด็กชายโจนลงร่องรูตรงนั้น
 ไอ้หัล้าอยู่ไหน ในน้ำมืดและเย็นชวนอึดอัด ผืนหญ้าคลุมดิน
 ผิวน้ำ จะโผล่ขึ้นมาก็ไม่ได้ ไอ้หัล้า ไอ้หัล้า อินทรีความหา
 นื่องสะเปะสะปะ ไอ้หัล้าตายแล้ว กูก็จะตายแล้วขึ้นไม่ได้
 หญ้าแน่นเหนือหัว มันเปิดทางขึ้น กูต้องตายแล้ว ไอ้หัล้า
 ต้องตายแล้ว ไอ้หัล้า ไอ้หัล้าน้องกู ไอ้หัล้า...

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 131)

2.2 การรู้จักสังเกต ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว

ในตอนที่แสดงทรรศนะเกี่ยวกับนกแอ่นฟ้าครั้งแรก ๆ

อินทรีรู้สึกอยากจะเป็นนกชนิดนั้นบ้าง เพราะมีโอกาสบินได้ไกลและสูง การผลัด
 เปลี่ยนที่อยู่ไปตามฤดูกาลของนกสนองความใฝ่ฝันที่ตนเองมีอยู่ อินทรีอยากท่องเที่ยว
 ไปในโลกกว้าง อยากได้รู้เห็นและมีประสบการณ์ คุณสมบัติของนกปลุกอารมณ์ของเขา
 ให้เกิดความทะเยอทะยานและใฝ่ฝันที่จะเป็นผู้รอบรู้และมีความสามารถเหนือผู้อื่น
 เช่นเดียวกับนกแอ่นฟ้าที่เขาเข้าใจว่าบินได้สูงและไกลกว่านกชนิดอื่น (มาลา
 คำจันทร์, 2534 : 20) ต่อมาอินทรีบอกพ่อว่าเขาอยากจะเป็นครู และอ้างเหตุผลว่า
 เพราะอยากมีเงินเดือนแล้วให้พ่อเลิกอาชีพทำนา พ่อจะได้สบาย การทำนาเป็นอาชีพ
 ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยทุกซักราบ เมื่อโตขึ้นเขาอยากให้พ่อได้สบายบ้าง แสดงถึงความรับ
 รับผิดชอบที่อินทรีมีต่ออนาคตของตนเองและความรับผิดชอบต่อครอบครัว

อินทรีอยากไปโรงเรียน เรียนหนังสือเพื่อสร้างความใฝ่ฝัน
 ให้เป็นจริง แต่เมื่อพ่อบอกเหตุผลว่าจะเกิดอันตรายจากการเดินทาง เพราะระหว่าง
 โรงเรียนกับบ้านอินทรีนั้น ต้องเดินผ่านสะพานไม้ไผ่ที่ทอดข้ามลำน้ำลึกและเชี่ยวกราก
 และอาจเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เพราะอินทรียังเล็กเกินไป อินทรียอมรับเหตุผลที่
 พ่อชี้แจง (มาลา คำจันทร์, 2534 : 14) และต่อมาเมื่ออินทรีต้องตัดสินใจเลือก
 เอาการหว่างการไปช่วยพ่อแม่บุกเบิกที่ทำกินใหม่กลางป่าลึก กับการอยู่กับพี่ชายของพ่อ

คือหนานสมแล้วได้เข้าเรียนหนังสือ อินทรเลือกที่จะไปทุกข์ยากร่วมกับครอบครัวกลางป่า เพราะมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว (มาลา คำจันทร์, 2534 : 141) การตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวของเด็กชายตัวเล็ก ๆ ที่เข้มแข็งและรับผิดชอบต่อทุกข์สุขของครอบครัว ได้ทำลายความไม่ฝันทั้งโอกาสสำคัญในชีวิตด้วยเหตุผลที่น่ายากย่อง การมุ่งหน้าเข้าสู่ป่าใหญ่ป่าลึก ทั้งที่ยังไม่รู้ชะตากรรมของครอบครัว แต่จิตใจอันเข้มแข็งและเด็ดเดี่ยวทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของอินทรอย่างชัดเจนว่า เขาก้าวขึ้นนั่งคานหน้าของเกวียนคู่กับพ่ออย่างทรนงและพร้อมจะผันฝ่าอุปสรรคเคียงคู่ไปกับพ่อ แต่จิตใจอันอ่อนโยนเยาว์ของเขายังมีความหดหู่และอาลัยเพื่อนเก่าถิ่นเกิด เป็นความขัดแย้งที่ทำให้เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ ความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ของผู้อ่านยิ่งเพิ่มขึ้น เมื่อผู้แต่งได้แสดงให้เห็นถึงทรศนะที่อินทรมองนกแอ่นฟ้า ในบทสุดท้ายด้วยสายตาที่ต่างไปจากเดิม เขามองเห็นนกแอ่นฟ้าที่บินได้สูง บินได้ไกล และตั้งถิ่นฐานไปบางฤดูกาลนั้นว่า เมื่อนกบินไปแล้วจะมีนกสักกี่ตัวที่มีโอกาสรอดชีวิตบินกลับมายังถิ่นฐานบ้านเกิดได้อีกเหมือนที่พ่อเคยขับล่านำเกี่ยวกับนกแอ่นฟ้าให้ฟังว่า

นกแอ่นฟ้า
แอ่นอับลับดง

บินล่าบินหลง
สูญหายกว่าจ้อย

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 150)

เนื้อหาทางจริยธรรมของวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนกแอ่นฟ้า ได้แสดงให้เห็นจริยธรรมที่เกี่ยวกับความรักระหว่างเพื่อนและเด็กกับบุพการี ความมีน้ำใจและความเสียสละที่ตัวละครเด็กได้แสดงออกนั้นเป็นภาพชัดเจนที่ผู้อ่านระดับเยาวชนมองเห็นได้ นอกจากนี้คุณธรรมที่เกี่ยวกับความกล้าหาญ การรู้จักสังเกตุ ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบต่อและความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว ก็เป็นพฤติกรรมของตัวละครเด็กในเรื่อง ซึ่งผู้อ่านสามารถรับรู้จากพฤติกรรมของตัวละคร และบทสนทนาของตัวละครในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้

เนื้อหาทางจริยธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องบ้านไร่ชายคดง

1/ เนื้อเรื่องและแก่นเรื่อง

บ้านไร่ชายคดง เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่มีเนื้อหาต่อเนื่องจากวรรณกรรม เรื่องนกแอ่นฟ้า นวนิยายทั้งสองเล่มนี้เป็นเรื่องราวของชาวชนบทในภาคเหนือที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก แต่พวกเขาก็มานะบากบั่นอย่างไม่ย่อท้อ ต้องผจญทั้งภัยธรรมชาติ การเบียดเบียนจากมนุษย์ด้วยกันเอง และกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นตัวละครที่มีจิตใจเข้มแข็งทรหด อุตุน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความตระหนงในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รวมทั้งจริยธรรมอื่น ๆ อีกหลากหลาย ตัวละครเอกของเรื่องมีพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งจริยธรรมเหล่านั้นใน เรื่องนกแอ่นฟ้า ผู้แต่งกำหนดให้หนานแก้วกับหนานมาเป็นลูกจ้างทำนาอยู่บ้านหนองหล่ม-น้ำลาด นาที่เข้าทำเป็นแบบแบ่งผลผลิตครึ่งต่อครึ่งระหว่างเจ้าของที่นา กับคนทำหนานแก้วรับจ้างทำนาสืบทอดจากพ่อ สืบสายขึ้นไป บรรพบุรุษของหนานแก้วมีชื่อเสียงอยู่ในสมัยพระเจ้ากาวิละแห่งเมืองเชียงใหม่ บู่หนานใจยบรรพบุรุษของหนานแก้วเป็นทหารคนสำคัญของพระเจ้ากาวิละและเคยมีโอกาสช่วยพระองค์แหวกวงล้อมของข้าศึกมาได้อย่างปลอดภัย ความดีความชอบในครั้งนั้นจึงได้รับยศและดาบเล่มหนึ่งเรียกว่าดาบอุปฮาด ดาบนี้สืบทอดมาถึงหนานแก้ว แต่ความรุ่งเรืองในอดีตได้ร่วงโรยไปก่อนหน้าที่หนานแก้วจะเกิดมา หนานแก้วและลูกเมียจึงกลายเป็นลูกจ้างทำนาซึ่งแต่ละปีไม่เคยมีข้าวกินตลอดปี ด้วยความแร้นแค้น ความอดอยาก และความรู้สึกดิ้นรนเพื่อจะไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่า หนานแก้ว หนานมาจึงตัดสินใจอพยพครอบครัวเข้าไปบุกเบิกเนื้อที่ทำกินในป่าลึก โดยตั้งความหวังไว้ว่าหากมีที่นาเป็นของตนเองแล้วได้ทำนาเต็มกำลังความสามารถ ผลผลิตที่ได้รับก็จะเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่ต้องแบ่งปันให้ใครชีวิตคงจะดีขึ้น

ใน บ้านไร่ชายคดง ครอบครัวของหนานแก้วและหนานมา เริ่มบุกเบิกที่ทำกินใหม่ ทั้งสองครอบครัวปลูกข้าวไร่และพืชผัก ดินที่เพิ่งบุกเบิกใหม่ปลูกพืชผลได้ดีเพราะมีปุ๋ยในดินอุดม หนานแก้วตั้งใจว่าจะตั้งรกรากที่นั่นตลอดไปเพราะมีที่นาที่เป็นของตนเอง

ไม่ต้องเสียค่าเช่ามาให้ผู้อื่น ผลผลิตที่ได้รับคงจะพอกินตลอดปี ก่อนที่หนานแก้วจะเก็บเกี่ยวผลผลิต นางอินคำก็รู้ว่าตั้งท้อง แม้ว่าจะมีลูกมาแล้วถึงสามคนคือ จันดี อินทร และ หล้า แต่นางก็ตื่นเต้นดีใจที่รู้ว่าจะมีลูก หนานแก้วไม่สบายใจนักเกรงว่านางอินคำจะได้รับอันตรายจากการคลอดบุตรเพราะนางอินคำมีอายุมากแล้วถึงฤดูเก็บเกี่ยวทุกคนทำงานหนักมาก นางอินคำลงไปช่วยงานในไร่นาเต็มกำลังแม้จะถูกหนานแก้วทัดทานก็ไม่ใช่ผลเพราะนางอ้างว่าทำได้ ในที่สุดเมื่อตรากตรำงานหนักเกินกำลัง นางอินคำก็แท้งลูกและมีอาการตกเลือดกับทั้งมีไข้แทรกซ้อนจนหมดสติไป หนานแก้วและอินทรไปเช่ารถลูงอ้ายเพื่อนบ้านชาวบ้านแม่แฉะ ให้ไปส่งด้วยราคาสูงมาก เมื่อไปถึงโรงพยาบาลในเมือง นางอินคำได้รับการรักษาจนปลอดภัย พี่ชายของนางอินคำซึ่งบวชเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดในตัวเมือง. สงสารพี่น้องสาวทุกข์ยากจึงช่วยเหลือโดยการช่วยจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลให้ส่วนหนึ่ง เมื่อกลับมาบ้านไร่นาชายคงแล้ว หนานแก้วห่มเทแรงกายบุกเบิกไร่นาเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีข้าวพอกินตลอดปี ทั้งยังพยายามเสียดเวลาไป เลื่อยไม้มาสะสมไว้เพื่อสร้างบ้านไม้ฝากระดานตามที่ เคยตั้งความหวังไว้ หนานแก้วเห็นว่างานปรับไร่นาและการเลื่อยไม้เกินกำลังของตน จึงจ้างกะเหรี่ยงชาวตอยสามพ่อลูกช่วยงานปรับที่ดินให้เป็นนาข้าว แต่งานปรับไร่นายังไม่ทันแล้วเสร็จ หนานแก้วก็เลิกจ้าง ทั้งนี้เพราะจันดีลูกสาวมีท่าที่รักใคร่ชอบพอกับลูกชายกะเหรี่ยงที่มารับจ้าง หนานแก้วมีความคิดเห็นว่าไม่เหมาะสมเพราะเป็นคนละเผ่าพันธุ์กัน กะเหรี่ยงสามพ่อลูกจากไปแล้ว หนานแก้วก็เร่งเลื่อยไม้เพื่อจะได้สร้างบ้านโดยเร็ว ก่อนถึงฤดูหว่านพืชผล เจ้าหน้าที่ตำรวจออกกวาดล้างจับกุมพวกตัดไม้ทำลายป่า หนานแก้วจึงถูกจับพร้อม เลื่อยและไม้ของกลาง ทั้งยังต้องเสียเงินค่าปรับอีกห้าร้อยบาท หนานแก้วจึงต้องระงับความคิดที่จะสร้างบ้านไว้ก่อน แต่ได้หันมาปรับที่ไร่ให้เป็นนา โดยหวังว่าที่ดินจะดีขึ้นและให้ผลผลิตมากขึ้นในปีต่อไป อินทรและหล้าได้เรียนหนังสือ เพราะมีโรงเรียนสาขาเข้ามาเปิดในหมู่บ้านกลางดง เรื่องจบลงเมื่อนางอินคำตั้งท้องอีก และครอบครัวหนานแก้วมีเค้าว่าจะมีนาเป็นของตนเองอย่างที่มุ่งมั่นไว้

การมีชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเพียงสองครอบครัวกลางป่า ทำให้หนานมาต้องพึ่งพาอาศัยหนานแก้วเสมอ หนานมายากจนกว่าหนานแก้วมาก จึงต้องขอแบ่งปันของกิน

ของใช้จากหนานแก้วและนางอินคำอยู่เสมอ นางอินคำไม่พอใจ หึงนี้เพราะระแวงว่า หนานมาเป็นคนไม่ค้ำชอบลัทธิขโมย เคยขโมยหมูของนางเมื่อเป็นเพื่อนบ้านกันที่หนองหล่ม-น้ำลัด หนานแก้วเตือนสตินางอินคำว่าไม่ควรรังเกียจหนานมาเพราะยังไม่มีหลักฐานว่า หนานมากระทำผิดจริง ความรู้สึกของนางอินคำเปลี่ยนไปเมื่อหนานมาช่วยชีวิตอินทร โดยการเสี่ยงกับชีวิตตนเองช่วยคูดพิษงูให้ และรับอาสาช่วยแบกอินทรไปหาหมอ เมื่อมีโอกาสล่าหมูป่าได้ก็ฆ่าแหย่และหมูป่ามาวางไว้ให้พร้อมกับเครื่องขอขมาทำให้นางอินคำและหนานแก้วเข้าใจหนานมาดีขึ้นว่า หนานมาขโมยเพราะความอยาก เมื่อมีโอกาสก็นำมาคืนให้

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ แสดงให้เห็นการเผชิญกับความขัดแย้งที่เกิดจากธรรมชาติ ต้องต่อสู้กับภัยที่เกิดจากพืช นก หนู งู หมูป่า และดินฟ้าอากาศ ทั้งยังต้องต่อสู้กับความรู้สึกขัดแย้งภายในที่ถูกเอาเปรียบจากลุงอ้ายพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้านแม่แ่นะ กับความรู้สึกขัดแย้งกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐคือเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎรและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความรู้สึกที่ต้องรับผิดชอบต่อทุกชีวิตในครอบครัว ทั้งลูกและเมีย ความต้องการให้เมียสุขสบาย อยากให้ลูกเรียนหนังสือ เมื่อเกิดความขัดแย้งทั้งภายในจิตใจและระหว่างตัวละครกับสิ่งแวดล้อม ตัวละครก็ใช้ความมานะบากบั่น และความตั้งใจต่อสู้ชีวิตมาแก้ปัญหาอย่างน่าทึ่ง แม้ว่าการวรรณกรรมเรื่องนี้จะเป็นการเสนอชีวิตที่เรียบง่ายของชาวนาในชนบทที่ห่างไกล แต่หลักการดำเนินชีวิตที่ใช้แก้ไข้ปัญหาเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม และอาจเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่เยาวชนโดยทั่วไป ในแง่ที่ชี้ความสำคัญของความมานะบากบั่นและความตั้งใจมั่นที่จะต่อสู้กับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

2. เนื้อหาทางจริยธรรม

2.1 ความเชื่อมั่นในความรักและคุณค่าของสถาบันครอบครัว

หนานแก้วรู้สึกค้นค้นและมีกำลังใจต่อสู้กับความทุกข์ยากที่เป็นอยู่เพราะอินทร ลูกชายคนกลางแสดงถึงความศรัทธาต่อความรักความอบอุ่นที่ตนได้รับจากพ่อ เมื่ออินทรนอนแล้วพ่อนอนลงข้าง ๆ อินทรบอกพ่อว่าตนไม่กลัวอะไรเลยเมื่อมีพ่ออยู่ข้าง ๆ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 17) ทั้งยังแสดงออกด้วยคำพูดให้พ่อชื่นใจ

อีกว่า "พ่อเก่งจัง" หนานแก้วภาคภูมิใจในตนเองและพร้อมที่จะอุทิศตัวเองเพื่อความสุขของลูก และเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิตให้ลูกเพียงเพื่อให้ลูกรู้สึกศรัทธาในพฤติกรรมของตนว่า

"ข้าอยากเก่งอย่างพ่อจัง" อินทรชัยบ่เข้าใกล้

"พ่อสอนข้าหนา" (มาลา คำจันทร์, 2534 : 25)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวเกิดจากความศรัทธาในความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ อินทรถามข่าวคราวเรื่องการมีน้องและช่วยแม่ตั้งชื่อให้น้อง (มาลา คำจันทร์, 2534 : 31)

การที่อินทรออกไล่ล่าหาอาหารกับพ่อ เป็นการต่อสู้กับความทุกข์ยากลำบากด้วยความเต็มใจ ส่วนหนึ่งเป็นความศรัทธาในตัวพ่อแม่ที่อดทนสู้ชีวิตด้วยความเข้มแข็ง เคียงข้างพ่อเหมือนตัวละครในนิทานและตำนานพื้นบ้าน

สามพ่อลูกเดินตามทางมาเจียบ ๆ ย่าบาเก่งนักมันอยู่กับพ่อ
กลางป่าได้โดยไม่ว่าง เด็กชายคิดเทียบไปถึงแม่ ย่าบาเก่ง
แม่ก็เก่ง ย่าบาอยู่ได้แม่ก็อยู่ได้

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 164)

หนานแก้วและนางอินคำประจักษ์ในคุณค่าของการใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะคู่ชีวิต ทั้งสองต่างถ่ายทอดกำลังใจสู่กันและกันตลอดมา หนานแก้วพบว่าเมื่ออพยพครอบครัวเข้ามาอยู่ในบ้านไร่ชายดง ครอบครัวของเขาประสบกับเภทภัยจากอาถรรพ์ป่า (มาลา คำจันทร์, 2534 : 92) นางอินคำรู้ว่าหนานแก้วเองก็วิตกในภัยมืดไม่น้อยไปกว่านางเลย จึงถามหนานแก้วว่า

"...สู่ละกลัวไหม"

"ข้ากลัวบ่ได้อื่นคำ ข้าเซเสียคนสู้กับลูกก็ล้ม"

"ถ้าสู้เซข้าจะจั้ง" นางกำมือผ้าไว้

"หนานแก้วข้าเป็นผู้หญิงแต่สู้ยั่วลูกถูกข้า

สู้หันไม้ได้ตันหนึ่งข้าก็หันตันหนึ่ง

สู่อ่างไรถึงไหนข้าก็ถางถึงนั้น ข้ารู้ว่าสูกลัว

สูไม่ยอมอาศัยที่นี่ แล้วแต่สูเถอะหนานแก้ว

สูอยู่ข้าอยู่ สูไปข้าไป"

"สูดีนัก อีกคำ"

หนานแก้วบีบมือเมีย นางอินคำบีบตอบ อาจไม่มีคำหวาน

ไม่มีการปลุกปลอบประโลมใจ แต่ร้อยยิ้มก็เป็นที่ให้แก่นัก

ยิ่งกว่าคำหวาน หรือการปลุกปลอบใด ๆ

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 95)

2.2 การสำนึกถึงคุณค่าของการพึ่งพาอาศัยกัน

หนานแก้วปรามนางอินคำไม่ให้ตำหนิหนานมา ทั้งนี้เพราะ
เห็นว่ายังไม่มีหลักฐานยืนยันได้ว่าหนานมาเป็นผู้ขโมยหมูของตน (มาลา คำจันทร์,
2534 : 24) หนานแก้วบอกนางอินคำให้เข้าใจถึงคุณค่าของเพื่อนบ้านและคุณค่า
การอยู่ร่วมกันในสังคมว่า

"สูอย่าพูดอย่างนั้นอินคำ" ฝ่ายฉวีพรามเสียงต่ำ ๆ

"สูเห็นกับตาหรือว่ามันลัก ไม่เห็นสูอย่าพูดจะผิดฟ้อง

หมองใจกันเสียเปล่า อยู่กันแต่สองบ้านกลางป่า

ฟังกันไปก็ฟังกันมา ไม่ฟังวันนั้นก็ฟังวันหน้า คำเก่า

โบราณว่าสี่มตากว้างดูทางไกล สูไม่รู้จักหรือ"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 24)

นางอินคำประจักษ์ในคำพูดของหนานแก้วว่า เพื่อนบ้านอย่าง
หนานมาก็มีน้ำใจต่อครอบครัวของนาง หนานมาเสี่ยงชีวิตช่วยคูศพิษงูช่วยชีวิตอินทร
เอาไว้ได้ด้วยเหตุผลที่หนานมาบอกนางอินคำว่า

"ก็มีกันแต่สองบ้าน ข้าไม่ช่วยสูแล้วใครจะช่วย

ถึงคราวข้า พวกสูก็คงช่วยอย่างนี้

อย่าคิดเป็นบุญเป็นคุณเลย"

(มาลา คำจันทร์, 2534 : 60)

แม่เมื่อหนานแก้วต้องแยกอินทรขึ้นลงคอยเพื่อไปให้หมอรักษา
เพราะใช้ชั้นสูง หนานมาก็รับอาสาช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 62)

2.3 การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิต

ตัวละครเด็กในเรื่องได้รับความรู้และประสบการณ์ในการ
ดำรงชีวิตจากผู้ใหญ่ "หนานแก้วทำเร็วคักหนูเกือบยี่สิบ แก่สืบความรู้จากพ่อ ส่วนพ่อ
สืบมาจากปู่..." (มาลา คำจันทร์, 2534 : 54) เมื่อหนานแก้วเป็นพ่อ หนานแก้ว
ถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านั้นให้ลูก ๆ หนานแก้ว เรียกอินทรและไอ้หล้าไปฝึกหัดหาอาหาร
จากป่า

"ฟ้าบดฟ้าหลัว ช่วงนี้เห็ดลมงอก

ไอ้ทร ไอ้หล้า ไปกับพ่อ"

เห็ดลมมักขึ้นตามขอนไม้ผุ ๆ สามพ่อลูกมีกระบุง
กระตังตามกันเข้าไปในหุบ...

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 71)

การไล่ล่าอาหารที่ลูกชายได้รับการฝึกฝนจากพ่อเป็นการฝึกหัด
ทำร่วมกัน เช่น การจับนก การต่อไก่ป่า

หนานแก้วเอาขางไม้มาเกี่ยวไฟให้อ่อนตัว

แล้วเอาแขนงไม้เล็ก ๆ ลงชุบ ชุบสามครั้งสี่ครั้ง

พอยางคำเกาะหนาก็เอาออกพักตั้ง...

แกบอกลูกชาย พ่อจะพาแกไปติดตั้งนก

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 140)

และ "พ่อจะไปต่อไก่ เอ็งไปกับพ่อ"

(มาลา คำจันทร์, 2528 : 161)

แม้จะฝึกหัดให้ลูกไล่ล่า แต่หนานแก้วก็ไม่ลืมที่จะสอนหลักธรรม
พื้นฐานให้ลูกยี่ดื้อ หนานแก้วบวชเรียนมานานก่อนที่จะลือออกมามีครอบครัว ดังนั้น
จึงทำให้จิตใจเฝื่อนทางธรรมและสอนอินทรลูกชายให้ยึดมั่นในศีลห้าด้วย (มาลา
คำจันทร์, 2534 : 76)

การสอนของหนานแก้วประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเมื่ออินทรอกไปต่อก และต่อไต่ปากกับพ่อ อินทรมีโอกาสยิงไต่ปาก แต่เขาก็ละโอกาสนั้นเสียเพราะเชื่อฟัง คำสั่งสอนของพ่อ และเกิดความเกรงกลัวต่อบาป (มาลา คำจันทร์, 2528 : 163)

2.4 ความมานะบากบั่น และการต่อสู้ชีวิต

สิ่งที่น่าชื่นชมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้คือ การต่อสู้ชีวิต ด้วยความมานะอดทน ปัญหาที่ตัวละครประสบชวนให้ห่อเหี่ยวสิ้นหวัง แต่ตัวละครในเรื่องนี้ ใ้ใช้ความมานะบากบั่น ต่อสู้ชีวิตจนได้พบกับความสุขสมหวังอย่างที่ตั้งใจไว้

หนานแก้วและครอบครัวทำงานหนักเพิ่มขึ้น เมื่อต้องบุกเบิก ที่ทำกินใหม่ที่บ้านไร่ชายดง ทั้งนี้เพราะต้องการมีที่ทำกินเป็นของตนเอง หนานแก้ว บอกว่า "อยู่บ้านทุ่งแต่เกิดถึงตาย จะเอาที่นาสักผ้ามื้อเอาไปได้ อยู่ที่นี่ดีกว่าแผ่นดิน เป็นของเขา" (มาลา คำจันทร์, 2534 : 16)

เมื่อลูกและเมียประสบกับอันตราย ทั้งจากการถูกรุกกัดและเมีย แห้งลูก หนานแก้วมีความอดทนและเด็ดเดี่ยวพาลูกเมียไปหาหมอในเมือง ทั้ง ๆ ที่ ระยะทางแสนไกลและทุรกันดาร

หนานแก้วและนางอินคำทำนาได้ข้าวไม่พอกินตลอดปี หนานแก้ว แก้ปัญหาด้วยการหาของป่าไปขายแลกข้าว เช่นเดียวกับนางอินคำที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติ สร้างงานฝีมือประเภท กระบุง ตะกร้า ไปขายแลกเงินแลกข้าวเป็นการแก้ปัญหาด้วยความมานะบากบั่น ไม่ห่อถอยหรือพ่ายแพ้ต่ออุปสรรค

ปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตัวละคร ใช้กำลังกายเข้าต่อสู้จนประสบความสำเร็จ หนานแก้วปฏิเสธที่จะซื้อขายราบวิเศษของ ลุงอ้าย เพราะเกรงว่าจะสิ้นเปลืองและเห็นคุณค่าของการใช้แรงงาน และคุณค่าของ ทรัพย์ที่หามาได้จากแรงงาน สิ่งที่น่าชื่นชมในตัวละครคือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงจริยธรรม ในด้านต่าง ๆ ที่แม้ว่าผู้นำในการแสดงจริยธรรมจะเป็นผู้ใหญ่ แต่ตัวละครเด็กในเรื่อง ก็ได้ร่วมรับรู้ และร่วมประสบการณ์อยู่ด้วยตลอดเวลา ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนสามารถมองเห็นปัญหาและการแก้ปัญหา โดยใช้จริยธรรมเป็นพื้นฐานและความสำเร็จของการใช้ จริยธรรมเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาของตัวละคร

เนื้อหาทางจริยธรรมในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง เชี่ยวเสื่อไฟ

1. เนื้อเรื่องและแก่นเรื่อง

ทูนนะหนุ่มใหญ่ เชื้อสายพราน เช่านาพ่อเลี้ยงค้าแหล่งทำกินอยู่ในหมู่บ้าน ห้วยซางคำบ้านป่ากลางดงคอยกับบัวจันภรรยาและลูกชายหญิงอีกสามคนคือ คำแก้ว แก้วเฮือน และคำคง คำแก้วลูกสาวคนโตอายุสิบห้าปีซาข้างหนึ่งพิการสืบเล็ก แต่เธอก็ขยันขันแข็งช่วยพ่อแม่ทำงานทุกอย่างเท่าที่สามารถทำได้ทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้าน คือ การหุงหาอาหาร ทำความสะอาดบ้านเรือน รั้งจ้างทอผ้าและเย็บผ้ารวมชาย นอกจากนี้ยังช่วยพ่อแม่ทำไร่ทำนา และเลี้ยงสัตว์ แก้วเฮือนลูกสาวคนกลางอายุสิบสามปี มีจิตใจห้าวหาญเข้มแข็ง ทำหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงครอบครัวแทนพ่อที่กำลังรักษาตัว เพราะซาข้างหนึ่งบาดเจ็บ ตั้งแต่วันที่เข้าป่าได้เชี่ยวชาญ เชี่ยวเสื่อไฟมา คำคงลูกชายคนเล็กอายุ เกือบสิบขวบชอบเรียนหนังสือ มีความใฝ่ฝันที่จะ เรียนต่อเพื่อให้ได้เป็นครูหรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลช่วยเหลือทุกข์สุขของคนในหมู่บ้าน

ความขัดแย้งในเรื่องเกิดขึ้นเมื่อได้เชี่ยวชาญ เชี่ยวเสื่อไฟมา พ่อเลี้ยงพยายามบีบบังคับ ให้ทูนนะมอบ เชี่ยวเสื่อไฟให้กับตนโดยแลกกับการรักษาซาให้ทูนนะจนหาย บัวจันไม่ยอม ได้เชี่ยวชาญเสื่อไฟเพราะนางเห็นว่าเป็นต้นเหตุทำให้ทูนนะซาเจ็บและทำให้แก้วเฮือนมีจิตใจ วิปริตหัวทกล้ำเหมือนผู้ชาย ทูนนะซาเจ็บเพราะหลก้มในถ้ำที่เสื่อไฟนอนตายอยู่ แก้วเฮือน ได้รับรู้จากพ่อว่า เสื่อไฟคือเสื่อที่หน้าผากมีลายเปลวไฟผุดจากเสื่อชนิดอื่น ชาวบ้านถือกันว่าเป็นเสื่อเจ้าป่า มีอำนาจเป็นที่เกรงขามของสัตว์ทั่วไป หากผู้ใดได้ครอบครองไว้จะ ส่วนใดส่วนหนึ่งของเสื่อชนิดนี้ จะมีพลังอำนาจมหาศาล และมีอิทธิฤทธิ์ป้องกันภูตภัยต่าง ๆ ได้ แก้วเฮือนอธิษฐานขอ เชี่ยวของเสื่อไฟมาครอบครองด้วยความพอใจและภาคภูมิใจ ในอิทธิอำนาจ เธอจึงเอา เชี่ยวเสื่อไฟแขวนติดตัวไว้ตลอดเวลา เมื่อมีเชี่ยวชาญเสื่อไฟอยู่กับตัว แก้วเฮือนยิ่งเพิ่มความมั่นใจในพลังอำนาจของ เชี่ยวเสื่อไฟ ประกอบความภาคภูมิใจ ในสายเลือดพรานของตนทำให้ เธอหัวทกล้ำยิ่งขึ้นทุกที บัวจันมีความคิดเห็นว่า เชี่ยวเสื่อไฟ ทำให้แก้วเฮือนมีจิตใจห้าวหาญขึ้นกว่าเดิม นางวิตกว่านานไปแก้วเฮือนจะมีพฤติกรรมเป็น ผู้ชายซึ่งผิดไปจากผู้หญิงอื่น ๆ ในหมู่บ้านและอาจทำให้ประสบอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังเช่น

ที่แสงคำหญิงที่มีพฤติกรรมเป็นชายในหมู่บ้านนี้ เคยประสบมาแล้ว หลังจากที่ได้อึ้งหมู่ ซึ่งเชื่อถือกันว่าเป็นของวิเศษ นอกจากนั้นนางยังคิดว่า เชื้อวเสื่อไฟ แม้จะเป็นของขลังหายากและมีค่า แต่ครอบครัวของนางไม่ควรจะครอบครองเอาไว้ เนื่องจากไม่เหมาะกับครอบครัวของนางซึ่งยากจน เมื่อได้ครอบครองเชื้อวเสื่อไฟจึงเกิดความเดือดร้อนต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ นางจึงอ้อนวอนทุนนะให้มอบเชื้อวเสื่อไฟให้กับพ่อเลี้ยง ซึ่งสัญญาว่าจะรักษาชาทุนนะให้หายและยกหนี้สินทั้งหมดให้เป็นการแลกเปลี่ยน ทุนนะบ่ายเบี่ยงขอเวลาอีกร้อยห้าสิบวัน หากว่าชาไม่หายจะยอมมอบเชื้อวเสื่อไฟให้แก่พ่อเลี้ยงตามที่บวจันขอร้อง

ขณะที่ทุนนะและทุกคนในครอบครัวกำลังรอคอยเวลา มังคละซึ่งเป็นน้องชายของทุนนะมีอาชีพเป็นพรานและทำไร่ปลูกกระท่อมอาศัยอยู่คนเดียวกลางป่าลึกได้แวะมาหาพร้อมกับเอาน้ำมันที่ได้จากเสียงผามาให้ทุนนะใช้เป็นยานวดขาที่บาดเจ็บ มังคละเป็นที่รักของทุกคนในบ้าน เนื่องจากความมีน้ำใจและความหวังดีที่มังคละมีต่อพี่และหลาน มังคละจึงให้ความช่วยเหลืออบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำคำคงและแก้ว เอื้อนอยู่เสมอ มังคละเป็นคนมีความรู้เนื่องจากได้เข้าไปเรียนหนังสือในประเทศพม่าตั้งแต่เล็กจนโต และเข้าเป็นทหารกู้ชาติไทยใหญ่ ต่อมาเกิดความเบื่อหน่ายจึงหนีกลับเข้ามาอยู่กลางป่าลึกชายเขตแดนไทยพม่า เพราะไม่สามารถเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านได้ ทั้งนี้เพราะเขาไม่มีชื่ออยู่ในหมู่บ้าน ไม่มีหลักฐานว่าเขาเป็นคนไทยที่ถูกต้องตามกฎหมาย

มังคละเป็นผู้สร้างจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญให้เกิดขึ้น โดยการชวนแก้ว เอื้อน และคำคงไปเที่ยวที่กระท่อมกลางป่าของตน ที่นั่นมังคละสร้างประสบการณ์ให้แก้ว เอื้อน และคำคงตระหนักในพลังอำนาจและความสามารถภายในมากกว่าที่จะหวังพึ่งพาอำนาจของวัตถุภายนอกเพียงอย่างเดียว มังคละสอนให้เด็กทั้งสองเห็นคุณค่าของคุณสมบัติภายในของมนุษย์ การฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ มีสติรอบคอบและมีความกล้าหาญที่จะเผชิญหน้ากับปัญหา มังคละสอนให้แก้ว เอื้อนตระหนักว่า หัวใจเสื่อไฟคือสติและความรอบคอบรวมทั้งการใช้สติปัญญาคิดแก้ปัญหาที่สำคัญว่า เชื้อวเสื่อไฟ ส่วนคำคงได้เข้าใจว่า กำลังเสื่อไฟก็คือความกล้าหาญและความเข้มแข็งอดทน ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างสมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้และการปฏิบัติ มังคละมีข้อเสนอว่าหากเด็กทั้งสองปฏิบัติได้จะได้รับผลตอบแทน คือแก้ว เอื้อนจะได้ไปรับอาสาเฝ้าที่เมืองพม่าด้วยกัน ส่วนคำคงนั้นคนจะเป็นผู้

รับหน้าที่ส่งเสียให้ได้ศึกษาแล้วเรียนจนสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้ เมื่อได้กลับมาจากบ้านมั่งคละทั้งคำคงและแก้ว เอื้อนพยายามฝึกฝนตนเองอย่างเต็มที่ แก้ว เอื้อนพยายามอดกลั้น อดทนทำงานบ้านทุกอย่างเท่าที่ลูกผู้หญิงจะพึง เรียนรู้และทำได้ ส่วนคำคงพยายามฝึกยิงหน้าไม้ทุกวันเพื่อให้เกิดความชำนาญเหมือนแก้ว เอื้อน

วันหนึ่งขณะที่คำคงกำลังเล่นหมากหลุมอยู่กับเพื่อน ๆ นั้น สมศักดิ์คู่ปรับเก่า ซึ่งเป็นลูกชายพ่อเลี้ยงคำแหลง เข้ามาลั่นแกล้งและทำร้ายคำคง ไล่ทางคังหมา เชื้อพรานที่คู่ร้ายของคำคงก็กระโจนเข้าปกป้องเจ้าของและกัดสมศักดิ์เป็นแผลเหวอะหวะ พ่อเลี้ยงโกรธมากสั่งให้ทุนนะตัดหัวไอ้ทางคังไปพิสูจน์พิษสุนัขบ้า คำคงกลัวว่าไอ้ทางคังหมาที่ตนรักและเป็นเพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่เล็กจะถูกฆ่าตาย จึงพาไอ้ทางคังหลบหนีไปกับแก้ว เอื้อนเพื่อจะไปหา มังคละที่กระท่อมกลางป่า โดยหยิบลูกดอกนาคาอาบยาพิษที่มังคละให้ไว้ นำติดตัวไปเป็นอาวุธสำหรับป้องกันตัวระหว่างทาง

ในขณะที่เดียวกันนั้น มังคละก็เดินทางมาถึงพร้อมทั้งส่งข่าวให้ทุนนะรู้ว่า ไอ้ต่างเสือเข้าแอบเข้ามากินคนในหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงถูกชาวบ้านยิงบาดเจ็บกลายเป็นเสือล่าบากที่คู่ร้ายและหนีมาทางหมู่บ้านนี้ ทุกคนตกใจกับข่าวร้ายและยิ่งวิตกมากขึ้นเมื่อรู้ว่าคำคงและแก้ว เอื้อนหายไปในสถานการณ์ที่เลวร้ายเช่นนี้ ทุนนะรีบออกติดตามลูกพร้อมกับมังคละ ขาที่บาดเจ็บของทุนนะกลับเดินได้เป็นปกติ เพราะเส้นประสาทขาที่ทับกันเคลื่อนกลับเข้าที่ มังคละและทุนนะเร่งร้อนเดินทางเพื่อไปให้ทันคำคงกับแก้ว เอื้อน เพราะรู้ว่าหากเด็กทั้งสองเผชิญหน้ากับไอ้ต่างเสือล่าบากคงจะเอาชีวิตไม่รอด ทุนนะและมังคละเกาะรอยเด็กทั้งสองไปถูกหางและยิ่งตกใจมากขึ้นเมื่อพบว่า รอยตีนเสือเหยียบทับรอยเท้าของเด็กทั้งสอง ทุนนะกับมังคละเร่งร้อนติดตามอย่างไม่คิดชีวิต จนกระทั่งพบเขี้ยวเสือไฟของแก้ว เอื้อนขาดติดอยู่กับกิ่งไม้พร้อมกับเห็นร่องรอยการหนีของแก้ว เอื้อนและคำคง เนื่องจากพบว่าเสือของแก้ว เอื้อนขาดติดอยู่กับกิ่งไม้ด้วย พรานสองพี่น้องรู้ได้ในทันทีว่า คำคงและแก้ว เอื้อนจะต้องเผชิญหน้ากับไอ้ต่างเสือล่าบากอย่างแน่นอน และเป็นจริงอย่างที่ทุนนะกับมังคละคาดการณ์ไว้ เมื่อเผชิญหน้ากับไอ้ต่างเสือเข้า แก้ว เอื้อนดุดคำคงให้วิ่งหนีอย่างสุดชีวิต จนกระทั่งถึงต้นไม้ใหญ่ แก้ว เอื้อนพาคำคงหนีขึ้นไปอยู่บนคาบไม้บนสุด โดยที่ไม่รู้ว่าขณะนั้นตนได้ทำเขี้ยวเสือไฟตกหายไปแล้ว คำคงและแก้ว เอื้อนหนีขึ้นไปบนต้นไม้ทั้งไอ้ทางคังไว้ด้วยความหวังโย ไอ้ทางคังหมาผู้รักดีต่อเจ้าของได้ทำหน้าที่ของมันอย่างน่า

ยกย่องโดยการยอมสละชีวิตของมันเพื่อเด็กทั้งสองทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสู้เสียร้ายไม่ได้ แต่ไอ้หางตั้งก็สู้จนแก้วเขื่อนและคำคงมีโอกาสยิงลูกดอกนกาคาซึ่งอำบาพิษใส่ชอกคอ ไอ้ถ่างได้ เพราะแก้วเขื่อนเองมั่นใจว่าตนมีเขี้ยวเสือไฟอยู่กับตัวจึงมีความกล้าและมั่นใจในอำนาจของเขี้ยวเสือไฟ ตัดสินใจเป็นลงมาเอาลูกดอกนกาคาที่คำคงทำหล่นไว้ที่คาบไม้ล่างสุด ไอ้ถ่างกระโจนเข้าตะบรวงของเธอแต่ไอ้หางตั้งซึ่งถูกเสือทำร้ายจนสาหัสได้รวบรวมกำลังครั้งสุดท้ายกระโจนเข้าขวางเอาไว้ แก้วเขื่อนจึงเอื้อมมือลงไปหยิบลูกดอกนกาคาได้สำเร็จ และรวบรวมสติระงับความหวาดกลัวเส็งหน้าไม่ยิง ไอ้ถ่างด้วยลูกดอกนกาคาได้ ไอ้ถ่างได้รับพิษจากลูกดอกนกาคาพร้อมกับที่ทუნะและมังคละรวมทั้งหมดมา เชื้อพรานอีกสี่ตัวของมังคละตามมาทัน ไอ้ถ่างถูกพิษร้ายจากลูกดอกและถูกรุมทำร้ายจากหมา เชื้อพรานทั้งฝูงของอามังคละก็อ่อนแรงลงในที่สุดก็สิ้นใจตาย ทუნะตัดหัวไอ้หางตั้งส่งให้พ่อเลี้ยง และมอบเขี้ยวเสือไฟให้เป็นค่ายารักษาสมศักดิ์ที่ถูกไอ้หางตั้งกัด

เหตุการณ์ร้ายผ่านไป ทั้งคำคงและแก้วเขื่อนตระหนักว่าพลังอำนาจไม่ใช่ออยู่ที่เขี้ยวเสือไฟซึ่งเป็นวัตถุ แต่อยู่ที่จิตใจของตนเอง เขาจึงไม่เสียดายที่ต้องสูญเสียเขี้ยวเสือไฟไป ขณะนี้เขากำลังเสือไฟ มีหัวใจเสือไฟ ซึ่งหมายถึงจิตใจที่ได้รับการฝึกฝนจนเกิดพลังที่จะเผชิญหน้าและต่อสู้กับภัยอันตรายต่าง ๆ พลังแห่งจิตใจนี้เป็นคุณสมบัติภายในที่ไม่มีใครจะสามารถมาพรากไปจากตนได้

2. เนื้อหาทางจริยธรรม

2.1 ความมานะพยายาม ความอดทน และความรับผิดชอบ

แก้วเขื่อนเป็นตัวละครเด็กที่แสดงให้เห็นถึงจริยธรรมเกี่ยวกับความมานะพยายาม ความอดทน และความรับผิดชอบ จริยธรรมที่กล่าวถึงนี้เห็นได้จากการที่แก้วเขื่อนฝึกตนเองให้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการล่าสัตว์ เพราะภาวะบีบคั้นทางครอบครัวที่มีพี่ซำพิการ มีแม่ที่เจ็บปวด ๆ แอค ๆ และมีน้องชายที่ต้องพึ่งพ้ออาศัยเธอ และพ่อก็มาหาเจ็บอีก ดังนั้นแก้วเขื่อนจึงต้องฝึกไล่ล่าสัตว์มาเป็นอาหาร เพราะตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวด้วยความอดทนและมานะพยายาม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนน้องให้มีสำนึกในความรับผิดชอบ

ในการอบรมสั่งสอนน้องให้มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยใช้พฤติกรรม
 ของตนเป็นตัวอย่าง ดังจะเห็นได้จากคำพูดที่เธอกล่าวกับคำคงน้องชายว่าควร
 ช่วยเหลือครอบครัว โดยการฝึกหาอาหารว่า

"...ช่วยกันเสาะล่าหากินดีกว่า แม่ก็ชี้ใช้ พ่อก็เสียขา
 ...มึงนะเอาแต่เหาะเยาะเย้ยอย่างแยะ... ไม่เพราะกู
 หัวกล้าหรือวะ มึงถึงมีตัวเนื้อตัวหนังใส่ปากลงห้อง
 พ่อเสียขาเข้าป่าไม่ได้ ถ้าไม่มีมึงก็กินแต่ผัก..."

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 80)

ความอดทนอดกลั้นของแก้วเฮือนเกิดจากความรักและความกตัญญูต่อพ่อแม่
 เธอรู้ว่าแม่ไม่ยอมให้ทะเลาะกับทุกคนในบ้านพ่อเลี้ยง แม้ว่าจะมีเรื่องขัดใจแต่แก้วเฮือน
 ก็อดกลั้นเพราะไม่ยอมให้แม่มีความทุกข์ที่เธอมีเรื่องทะเลาะกับผู้ที่แม่พร่ำบอกว่ามีบุญคุณ
 แก้วเฮือนอดทนอดกลั้นต่อความเจ็บใจที่เกิดจากการกระทำของคนในครอบครัวของ
 พ่อเลี้ยง เช่น เมื่อคำคงถูกสมศักดิ์ทำร้ายทั้ง ๆ ที่อยากจะแก้แค้นให้น้องชาย แต่เมื่อ
 คำคงอ้างเหตุผลให้ระงับอารมณ์และความรู้สึกแก้วเฮือนก็ทำได้

ความอดทนและความมานะพยายามที่แก้วเฮือนปฏิบัติ ในระยะหลังเป็น
 จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนของทูนนะและมังคละ เช่น การที่ทูนนะสอน
 แก้วเฮือนให้เข้าใจความรู้สึกของบัวจันว่ารักลูกมาก (มาลา คำจันทร์, 2533 : 36)
 และมังคละแนะนำให้แก้วเฮือนทำตามคำสั่งสอนและความต้องการของแม่ (มาลา
 คำจันทร์, 2533 : 170) เมื่อแก้วเฮือนเข้าใจถึงความรักที่บัวจันผู้เป็นแม่มีต่อตน
 ก็พยายามอดทนทำตามความต้องการของแม่ แม้จะไม่ใช่เป็นงานที่ตนพอใจ แต่แก้วเฮือน
 ก็ตั้งใจทำและฝึกฝนด้วยความอดทนและมานะพยายาม

ความสำนึกว่าพ่อต้องกลายเป็นคนชาพิการ เพราะตนเป็นต้นเหตุชวนพ่อ
 เข้าไปในถ้ำเสือไฟ จนพ่อประสบอุบัติเหตุ ทำให้แก้วเฮือนเกิดความสำนึกถึง
 ความรับผิดชอบ ดังข้อความที่กล่าวว่า

"ข้าตั้งใจไว้แล้ว" ลูกสาวเงยหน้าแล้วก้มเอาไม้ทมิช้เข้า

ในกระบะไฟ "ไม่ว่าพ่อจะหายไม่หาย ข้าจะแทนดินแทนมือพ่อ

ข้ารู้ เพราะข้าพ้อถึงเสียขา ถ้าข้าไม่ชวนพ้อเข้าถ้าเสียไฟ
 ขาพ้อก็ยังมีเหมือนเก่า" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 36)

ความตระหนักในหน้าที่ของผู้อยู่ในตระกูลพราน ทำให้แก้วเฮือนมี
 ความรับผิดชอบที่จะซจ้คักยของหมู่บ้าน เมื่อไ้ด่างเสียเต่าเข้ามาในหมู่บ้าน แม้จะ
 ถูกหักท้วงจากแม่แต่แก้วเฮือนก็ยังอยากจะทำออกแกะรอยตามล่าเสีย เพราะสำนึกใน
 หน้าที่รับผิดชอบที่ตนควรกระทำแทนบรรพบุรุษ ดังข้อความที่กล่าวว่

แก้วเฮือนหยิบปืนมาถือ ไม่นั่นจะลุกขึ้นก็ได้ยินเสียงย่ำพาก
 กรอบแกรมออกมาแต่ในห้อง...

"เอ็งจะทำอะไร แก้วเฮือน?"

"ไ้ด่างเข้าลักหมู พ้อตามไม่ได้ ข้าจะตามแทนพ้อ"

"เอ็งเป็นผู้หญิงนะแก้วเฮือน"

"แต่ข้าเป็นลูกพรานหลานพราน พ้อไปไม่ได้"

ข้าควรไปแทนพ้อ" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 6)

2.2 การเรียนรู้ การเปิดรับประสบการณ์และความเข้าใจ อย่างด่งแท้คือชีวิต

เด็กในบ้านป่าตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้จาก
 ประสบการณ์ในการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งได้รับการปลูกฝังและอบรมสั่งสอน
 จากผู้ใหญ่ให้เอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตน เช่น การที่ทุ่นะกล่าวกับคำคงเกี่ยวกับคุณค่า
 ของการใช้แรงงานช่วยเหลือการทำมาหากินของครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการ
 ดำรงชีวิต ดังข้อความที่กล่าวว่

"โตแล้วนะเอ็ง จะสิบขวบแล้ว พ้อเสียขา

คำแก้วเสียขา แม่เอ็งก็ชี้ใช้ อย่าเอาแต่เล่น

กับอ่านหนังสือชีวะ หัดช่วยกันเสาะใส่ปาก

ใส่ห้องบ่าง" (มาลา คำจันทร์ 2533 : 13)

การเรียนรู้ประสบการณ์ในการดำรงชีวิตทำให้แก้วฮื่อนเห็นว่า การฝึกหัดหาอาหารเป็นสิ่งจำเป็นทำให้ชีวิตอยู่รอด หังมองเห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุด ดังที่แก้วฮื่อนพูคุยกับคำคงว่า

"เชื้อพี่มึงนะคำคง อย่าเอาแต่อ่านหนังสือกับเล่น
 ภูคนเที่ยวก็หากินไม่ไหวเหมือนกัน"
 (มาลา คำจันทร์, 2533 : 82)

และยังกล่าวอีกว่า

"...เชื้อพี่มึงเทอะ เร่งกล้าเร่งแข็งเข้าไว้
 เรียนไปก็เรียนเปล่า ภูเองจบปอสิ่งป่านนี้ยังไม่ได้
 อ่านหนังสือสักตัว ช่วยกันเสาะล่าหากินดีกว่า..."
 (มาลา คำจันทร์, 2533 : 80)

มังคละเข้าใจความต้องการของคำคง เขาแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่คำคงว่าเมื่อคำคงอยากเรียนหนังสือก็เรียนไป ส่วนการทำมาหากินก็ควรฝึกฝนให้เป็นด้วย โดยมังคละให้เหตุผลว่า

"เรียนอย่างเดียบบางทีก็เอาตัวไม่รอดหรอกคำคง
 เอ็งต้องหัดต้องเป็นหลายอย่าง เป็นอย่างเดียวกั้คั้คทางเดิน
 ของเอ็งให้แคบลง" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 96)

และ

"จำคำอาไว้คำคง คนเราเดี๋ยวนั้นต้องเป็นหลายอย่าง
 เรียนหนังสือเก่งอย่างเดียวไม่พอ ต้องหากินเก่งทำงานเก่ง
 มันถึงจะเอาตัวรอด ต่อไปภายหน้าเอ็งได้ลูกได้เมีย
 ลูกเมียเอ็งจะไม่เดือดร้อน" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 106)

การเปิดรับประสบการณ์ทำให้คำคงได้เรียนรู้และเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับแก้วฮื่อน ซึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนจากนิสัยหัวก๊ากแบบผู้ชายเพียงด้านเดียว

มาเป็นแก้ว เขื่อนที่คงลักษณะ เดิมอยู่แต่มีคุณลักษณะตรีที่พึงประสงค์ของสังคมตาม
ความต้องการของบัวจัน มังคละสามารถทำให้แก้ว เขื่อนเปลี่ยนแปลงทัศนคติบางอย่างได้
ดังเช่นแก้ว เขื่อนยอมเข้าครัวปรุงอาหาร ยอมรับเหตุผลบนพื้นฐานของความเป็นจริง
ที่ต้องกระทำอย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังข้อความที่กล่าวว่า

"เอ็ง โขลกน้ำพริกนะแก้ว เขื่อน อาจะไปเก็บผัก"

"อา" เด็กหญิงยิ้มแย้ม ๆ "ข้า... ข้าทำกินไม่เป็น"

"อาเอ็งเป็นผู้ชายยังทำกินเป็น ของอย่างนี้ตกกลางป่า

ง่าไม้ เข้าป่าล่าเนื้อคนเดียว เอ็งทำกินไม่เป็นแล้ว

ผีที่ไหนจะทำให้เอ็ง" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 104)

ความเปลี่ยนแปลงของแก้ว เขื่อนที่เกิดจากการเปิดรับประสบการณ์
มีผลให้แก้ว เขื่อนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อชีวิต เธอยอมรับว่าหญิงกับชายจะมี
พฤติกรรมเหมือนกันอย่างสิ้นเชิงไม่ได้ เพราะเธอมีประสบการณ์ในการขึ้นห้าง
เพื่อล่าสัตว์พร้อมมังคละและคำคง แก้ว เขื่อนตระหนงในความห้าวกล้าของตนจึงแสดง
ออกมาให้เห็นในระยะแรก แต่ในที่สุดประสบการณ์ในการนั่งห้างล่าสัตว์ครั้งนั้น
ก็ทำให้แก้ว เขื่อนยอมรับสภาพความแตกต่างของหญิงชายว่าถึงอย่างไรผู้หญิงก็ต้อง
เป็นผู้หญิง จะให้ทำอะไรเหมือนผู้ชายหมดทุกอย่างไม่ได้ ดังคำที่แก้ว เขื่อนบอกมังคละ
ในขณะที่นั่งห้างกลางป่าในคืนเดือนมืดว่า

"อา" คนห้อย เขี้ยว เลือไฟ เกาข้อศอกอา

"อา... ข้าใคร่เขี้ยว"

"อาบอกแล้ว ขึ้นครั้งเดียว ลงครั้งเดียว"

มังคละถอนใจยาว ๆ "นี่แหละแก้ว เขื่อนที่โบราณว่า

หญิงกับชายที่บ้านคลอง เมืองซีตแบ่งไว้แล้ว

เอ็งเป็นพรานเป็นได้ แต่เอ็งขึ้นห้างเอ็งเขี้ยวใส่กระบอกไม่ได้

หญิงกับชายเป็นคนเหมือนกันแต่มันก็มีที่ต่างกัน

ทนเอาหน่อยแก้ว เขื่อน"

"ไม่ไหวแล้วอา เผื่อจะแจ่งข้าก็เขี้ยวแตกรดห้าง"

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 126)

การอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ทำให้แก้วเขียนเปิดรับประสบการณ์และ
เกิดความเข้าใจต่อชีวิต เช่น มังคะสอนแก้วเขียนให้เข้าใจว่างานที่แม่
ต้องการให้ทำนั้นเป็นประโยชน์กับตนเองและทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง
ปกติสุข ดังจะเห็นได้จากบทสนทนาของแก้วเขียนและมังคะที่กล่าวว่า

"แม่จะให้ข้าเป็นอย่างอื่นแก้วมันเป็นมะอา บันฝ้าย
ทอดผ้า เย็นนม นึ่งข้าว เป่าไฟ ข้าไม่อยากเป็นอย่างนั้น
ข้าอยากเป็นพรานอย่างนี้..."

"เอ็งเป็นมันพร้อมกันทั้งสองอย่างก็ได้นี่วะ
เอ็งอยากเป็นพรานก็เป็น แม่เอ็งอยากให้เป็นแม่บ้าน
แม่เรือนก็เป็น เป็นพร้อมกันได้ไม่ขัดกันหรอกวะ"

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 118)

เมื่อแก้วเขียนเชื่อฟังและเปิดรับประสบการณ์ที่อามังคะแนะนำแก้วเขียน
ก็มีความสุขที่แม่ยอมรับและพอใจการกระทำของเธอ ดังที่เธอเล่าให้อามังคะฟัง
หลังจากที่เธอปฏิบัติตามคำแนะนำว่า

"แม่เอ็งว่าไง?"

"แม่ไม่ว่าอะไรแล้ว ข้าตัดน้ำตำข้าว
ข้านึ่งข้าวเป่าไฟ ข้าบันฝ้ายทอดผ้า... แม่ก็เลิกตำข้าว"

"อาทื่บอกเอ็งแล้ว เป็นอย่างทีเอ็งอยากเป็น
เป็นอย่างทีแม่เอ็งอยากให้เป็นง่าย ๆ อย่างนี้"

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 170)

การที่คำคงเปิดรับประสบการณ์ทำให้เด็กชายเกิดการเรียนรู้และประจักษ์
ในความจริงที่ว่า เมื่อเขามีความกล้าที่จะต่อต้านผู้ใหญ่ เขาก็สามารถดำรงชีวิต
อยู่อย่างปกติสุขได้ ไม่มีใครกล้าข่มเหงรังแกเขานัก ดังคำกล่าวที่เขาบอกกับเพื่อน ๆ
ร่วมกลุ่มหลังจากการปราบสมศักดิ์คู่อริลงได้ว่า

"มึงจำคำกูไว้ คนอย่างไอ้สมศักดิ์ไม่เก่งจริงหรอก
มันทำแต่คนไม่สู้ มึงสู้มันต่อไปมันไม่กล้าทำมึงแล้ว"

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 174)

นอกจากนั้นคำคงยังได้ประจักษ์ว่า ถึงแม้ฝ่ายตรงข้ามจะมีเชี่ยวชาญ
แต่เมื่อเขามีพลังใจและความกล้าหาญ เขาก็สามารถเอาชนะผู้ที่หวังพลังอำนาจจาก
วัตถุเพียงอย่างเดียวได้

2.3 ความกล้าหาญ และความมีสติ

ในตอนต้น เรื่องผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่า แก้วเดือนมีความกล้าหาญ
ที่เกิดจากความเชื่อมั่นในอิทธิอำนาจของวัตถุคือ เชี่ยวเสื่อไฟและความภาคภูมิใจใน
สายเลือดพรานจึงมีความกล้าหาญพอที่จะออกไปตามล่าเสือล่าบาก ซึ่งคุ้ย่ายอย่าง
ไต้ถ่าง และกล้าลงจากบ้านในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นคืนที่ไต้ถ่างเข้ามากินสัตว์เลี้ยง
ในหมู่บ้าน ความกล้าหาญในตอนต้นเรื่องเป็นความกล้าที่ขาดสติเพราะมีความตระหนง
ดังเช่นข้อความที่กล่าววว่า

แม่ลงกระโตมาหา ท่าทางหนาวสะท้านลม
"สอนไม่รู้จักรงจกจกจำ คำมีคคคคินบอกว่า
อย่าลงเรือน ผีสังร้ายกลัวมีเต็มบ้าน
ไม่กลัวหรือไงวะ?"
"ข้าไม่กลัว เชี่ยวเสื่อไฟข้ามี ร้อยผีพันผีข้าไม่กลัว"
(มาลา คำจันทร์, 2533 : 9)

และยังกล่าวถึงความรู้สึกเช่นเดิมต่อไปอีกว่า

... เธอสุดลมหายใจลึก ๆ บังเกิดความเชื่อมั่น
ในอิทธิอำนาจของเชี่ยวชาญเสื่อไฟเปี่ยมล้น
ผู้ใดได้เชี่ยวชาญเสื่อไฟห้อยคอ อย่าว่าแต่เสือหมีเลย
สุดแต่ผีเย็นยักษ์ร้ายก็พ่ายหนีหมดสิ้น...
(มาลา คำจันทร์, 2533 : 7)

...ต้นหมากอุ้มน้ำฝนหนักเพียบ มอง ๆ ก็เหมือนฝืดคอดอยาก
 ปล่อยผสมกระเซาะกระเซิง...กูไม่กลัวมึง ต่อให้มึงยกมา
 เหมือนทัพผ่านทัพไทยกูก็ไม่กลัว กูมีเขี้ยวเสือไฟ
 อย่างว่าแต่ผีเล็กผีน้อยบ้านไร่ปลายนาละเลย สุดแต่ผีโพงพราย
 ร้ายกล้าก็ทำอะไรกูไม่ได้ (มาลา คำจันทร์, 2533 : 8)

ความกล้าหาญของแก้วเขื่อนในเวลาต่อมา เป็นความกล้าหาญที่ประกอบกับ
 ความมีสติ รอบคอบ ทั้งนี้เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ เช่นขุนนะที่สอนลูก ๆ
 ว่า

"คนเรานะเอ็ง มันต้องรู้ที่หนี่ที่สี่ เอาแต่รู้อย่างเดียว
 ก็ตายได้ง่าย ๆ เหมือนกัน...เอาแต่หนี่อย่างเดียว
 คนมันก็ข่มเหง" (มาลา คำจันทร์, 2533 : 71)

ความกล้าหาญที่จะปฏิเสธความต้องการของผู้มีอำนาจเหนือกว่าด้วยการ
 ใช้เหตุผลที่สมควร เช่น แก้วเขื่อนไม่ยอมมอบเขี้ยวเสือไฟให้พ่อเลี้ยง ทั้ง ๆ ที่
 แม่พร้าบอกว่าพ่อเลี้ยงต้องการหากเขาไม่พอใจเขาอาจปลดนาเมื่อไรก็ได้ แต่แก้วเขื่อน
 ให้เหตุผลในการปฏิเสธว่า เขี้ยวเสือไฟไม่ใช่ผลผลิตที่เกิดจากนาพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยง
 ไม่มีสิทธิมาแบ่งปันเหมือนข้าว ปลูกปลา และเหยียนหรือปลาไหลที่อยู่ในนา ดังข้อความ
 ที่ออกกล่าวกับสมศักดิ์เมื่อแม่ใช้ให้เอาปลาไหลที่เธอจับได้ไปให้พ่อเลี้ยงเจ้าของที่นาว่า

"นี่เหยียนพ่อเหยียนแม่มึง" เธอโยนเหยียนผลลงกับพื้น"
 "เขี้ยวเสือไฟไม่ใช่ของออกทุ่งออกนาอย่างเหยียน
 นี้ก็อยากจะกินก็กิน นี้จะได้อีกเอา มึงเอาอำนาจเจ้านา
 มาข่มกูไม่ได้ (มาลา คำจันทร์, 2533 : 21)

ความกล้าหาญของคำคงเกิดจากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ เช่น อามิ่งคละ
 สอนให้คำคงยิงหน้าไม้ให้ชำนาญ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถแล้วจะได้
 เกิดความกล้า และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า

"คำคง" มั่งคละลุ่มหัวหลานชายเบา ๆ ...

"เมื่ออาเท่าเอ็ง อากี้พอมอย่างเอ็งนี้แหละ

มันสำคัญที่ใจ ไม่ว่าจะอะไรอยู่ที่ใจทั้งนั้น

ใจสู้ตีนมือมีแรง ใจไม่สู้ตีนมือก็อ่อน..."

(มาลา คำจันทร์, 2533 : 96)

ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความกล้าหาญ เกิดขึ้นจากจิตใจ ความมีสติ ไตร่ตรองเกิดขึ้นจากการปลุกฝังและอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ ทั้งความกล้าหาญ และ ความมีสติมีผลต่อกำลังอำนาจและความสามารถ พลังอำนาจในเรื่องนี้เกิดจากพลัง ของจิตใจไม่ใช่แรงบันดาลของวัตถุ คำคงสามารถปราชญ์สมศักดิ์ลงไปได้ โดยที่สมศักดิ์ มีเชียวเสื่อไฟไว้ในครอบครอง ส่วนแก้วเชื่อนเองก็สามารถใช้พลังใจต่อสู้กับไอ้ถ่าง เสือล่าบากอย่างกล้าหาญ ในที่สุดทั้งคำคงและแก้วเชื่อนก็ได้ประจักษ์ในพลังอำนาจ ที่เกิดขึ้นจากพลังใจของคนไม่ใช่พลังของวัตถุใด ดังนั้นเธอจึงไม่เสียดายที่จะต้อง สูญเสียเชียวเสื่อไฟไป

เนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง เชียวเสื่อไฟ แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกันกับความเป็นอยู่ในคงดอยทำให้ตัวละคร ต้องมีความมานะพยายามและอดทนต่อภาวะแวดล้อมในการดำรงชีวิต ความภาคภูมิใจ ในสายเลือดพราวน รวมทั้งบุคคลแวดล้อมที่ไม่สมประกอบในบ้านผลักดันให้แก้วเชื่อน มีความสำนึกในหน้าที่ ตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะที่ตนเป็นคนแข็งแรงที่สุดใน บ้าน การเปิดรับประสบการณ์ที่ผู้ใหญ่อบรมแนะนำสั่งสอนทำให้ตัวละครเด็กในเรื่อง เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อชีวิต แก้วเชื่อนและคำคงได้เรียนรู้ และเข้าใจชีวิตจากการดำรงอยู่ไม่ใช่จากหนังสือเรียน นอกจากนี้ผู้แต่งยังแสดงให้เห็นว่า ความกล้าหาญและมีสติทำให้เกิดพลังอำนาจและพลังปัญญา ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าในที่สุดตัวละครเด็กทั้งสองคือแก้วเชื่อนและคำคง ได้ตระหนักว่าคุณสมบัติภายใน ของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด วัตถุภายนอกไม่สามารถจะอยู่ติดตัวมนุษย์ได้ตลอดไป แต่พลังอำนาจและพลังจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จและ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

เนื้อหาทางจริยธรรมในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคน

1. เนื้อเรื่องและแก่นเรื่อง

หุบเขากินคน เป็นวรรณกรรมเยาวชนขนาดยาวกว่าทุกเรื่องของ มาลา คำจันทร์ นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนแนวคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่งโดยใช้จินตนาการ แสดงภาพย้อนเวลาไปสู่ดินแดนในยุคโบราณอย่างเร้าใจ เนื้อเรื่องกล่าวถึงการผจญภัย ของนักเรียนชายชั้นประถมปีที่หกกลุ่มหนึ่ง ขณะเข้าค่ายพักแรมลูกเสือของโรงเรียนหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ ตัวละครสำคัญมี บดินทร์ วิชชุ อัสมา บุญชู และวิทยา บดินทร์เป็น หัวหน้ากองธงมีฝีมือเชิงพลอง สามารถใช้พลองเป็นอาวุธประจำตัวได้อย่างดี วิชชุ เป็นหัวหน้าชั้น มีสมองที่ฉลาดปราดเปรื่อง มีปฏิภาณไหวพริบดี สามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้แม่นยำ วิชชุกับบดินทร์เป็นคู่ปรับกัน มักแข่งขันกันเป็นผู้นำอยู่ในที่ อัสมา เป็นเด็กวัดกำพร้า อาศัยอยู่กับหลวงปู่มาตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ หลวงปู่ไปพบอัสมาอยู่คนเดียวกลางป่า จึงนำมาเลี้ยงดูและให้เรียนหนังสือ อัสมามีความสุข เยือกเย็น ทั้งยังมีบุคลิกที่เพื่อน ๆ ให้ความเชื่อถือและเกรงใจ บุญชูเด็กชายชนบทมีเชื้อสายพรานป่า สามารถพูดภาษาเขมรได้คล่อง บุญชูชำนาญการเดินป่าและมีอาวุธประจำตัวคือมีดที่เป็นสมบัติตกทอดจากบรรพบุรุษในสายเลือดพราน ส่วนวิทยานั้นเป็นเด็กชายร่างอ้วนใหญ่แข็งแรงเป็นแชมป์ยกน้ำหนักชายของโรงเรียน แต่ด้วยทางสติปัญญา

ทั้งบดินทร์ วิชชุ อัสมา วิทยา และบุญชูเป็นลูกเสือสังกัดกองธงเสือคำที่ครูได้นำมาเข้าค่ายพักแรม ณ ชายป่าแถบจังหวัดสุรินทร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา การเข้าค่ายพักแรมนี้ นักเรียนทุกคนจะต้องผ่านการประเมินผลตามหลักสูตรวิชาลูกเสือ คือการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ และการสะกดรอย การศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์นั้น ครูกำหนดให้ทุกกองธงไปศึกษาการขุดค้นทางโบราณคดีของนักโบราณคดีที่กำลังทำงานอยู่บริเวณเนินดินชายแดนไทย-กัมพูชา กองธงเสือคำรู้สึกประหลาดใจที่พบว่าในจารึกโบราณแผ่นหนึ่งที่นักโบราณคดีขุดพบ ปราภฏชื่อของบดินทร์ และวิชชูลูกเสือด้วย

วันรุ่งขึ้นในขณะที่กองธงเสือคำทั้งห้าคนออกเดินทางเพื่อทดสอบวิชาสะกดรอย ลูกเสือกลุ่มนี้หลงป่าและหลงเข้าไปในมิติแห่งเวลาในอดีตเมื่อ 1500 ปี มาแล้ว พวกเขา

พบว่าบริเวณนั้นกลายเป็นป่าในอาณาเขตของอาณาจักรวษาปุระของพระเจ้าชัยวรมัน กษัตริย์ขอมโบราณ กองธงเสื่อคำทั้งหมดได้เผชิญกับความประหลาดมหัศจรรย์ต่าง ๆ ทั้งเรื่องของธรรมชาติ มนุษย์ต่างภพกาลและมนต์มายา

ความขัดแย้งสำคัญของเรื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์และความขัดแย้งภายในจิตใจมนุษย์ เมื่อเด็กชายทั้งห้าคนหลงเข้ามาในห้วงเวลาในอดีตเมื่อ 1500 กว่าปีมาแล้วนั้น ป่าและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขาเปลี่ยนไปอย่างประหลาด เขาพบว่าป่าโบราณบริเวณนั้นกลายเป็นป่าที่บิดงคืบ สัตว์และพืชเปลี่ยนแปลงขนาดเป็นใหญ่โตขึ้นกว่าเดิม ทั้งความสามารถพิเศษที่มีอยู่ในตัวของทุกคนในกองธงเสื่อคำก็เพิ่มมากขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์ ในมิติของเวลาตามที่เขาได้พบนั้น พื้นที่ในบริเวณนี้คืออาณาจักรวษาปุระของพระเจ้าชัยวรมันและพระนางกุลประภาวดี กษัตริย์ขอมโบราณพระองค์นี้มีราชโอรสสองพระองค์คือ คุณวรมัน และภัทรวรมัน เมื่อพระเจ้าชัยวรมันสิ้นพระชนม์ คุณวรมันรัชทายาทได้ครองราชย์ รุทวรมันซึ่งเป็นโอรสพระเจ้าชัยวรมันอันเกิดจากพระสนมร่วมมือกับความพราหมณ์โรหิตเจ้าในราชสำนัก จับตัวคุณวรมันกักขังไว้ด้วยคาถาอาคมในหุบเขากินคน ส่วนภัทรวรมันราชโอรสพระองค์เล็กของพระเจ้าชัยวรมันก็หายสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอย พระนางกุลประภาวดีและข้าราชการที่จงรักภักดีพากันวิตกกังวลและเศร้าโศกมาก พระนางยึดมั่นและศรัทธาในพระนารายณ์เทพเจ้าในลัทธิพราหมณ์ จึงพยายามสวดอ้อนวอนให้พระองค์ช่วยเหลือปกป้องราชโอรสทั้งสองสำหรับคุณวรมันนั้น เมื่อไม่สามารถหลบหนีจากอาคมของความพราหมณ์ได้ก็ใช้วิชาถอดดวงจิตออกจากร่าง เข้าสิงสู่ในนกพญาลอสงกระแสน้ำจิตมาให้อัชฌาช่วยเหลือ

อัชฌาและเพื่อน ๆ ในกองธงเสื่อคำตัดสินใจช่วยเหลือฝ่ายของคุณวรมัน ภายหลังที่ฝ่ายรุทวรมันและความพราหมณ์ขู่เชิญคุกคามและจับตัววิथाไป คังกรกับสุมิตรา สองพี่น้องข้าราชการที่จงรักภักดีต่อคุณวรมันได้ช่วยเหลือวิथा และนำวิथाมาส่งให้กองธงเสื่อคำ เด็กชายทั้งห้าเผชิญหน้าต่อสู้กับพลังจิต เวทมนต์คาถา และฝีมือของบริวารของความพราหมณ์ ซึ่งมีความร้ายน่าหวาดหวั่น แต่ด้วยความสามารถเชิงพลองและความกล้าหาญของบดินทร์หัวหน้ากองธง สมองที่เป็นเลิศของวิชชุ พลังจิตและความเยือกเย็นของอัชฌา พลังอำนาจมหาศาลของวิथा และความรู้ความสามารถในการเดินป่าของบุญชู กองธงเสื่อคำและคังกรก็ปลอดภัย วาศิกพราหมณ์ราชครูเจ้าถูก

ความพราหมณ์เข้าสิงร่างและภูเขาไฟที่เวตล่อมหุบ เขากินคนระเบิดชั้นทำให้วาศิกพราหมณ์
สิ้นชีวิตพร้อมการแตกดับของดวงจิตความพราหมณ์ กองธงเสื่อคำทิ้งหมกปลอกภัยและ
สามารถประสพชัยชนะในการต่อสู้กับศัตรูซึ่งอยู่ในเวลาแห่งอดีตได้ สามารถช่วยเหลือ
คุณวรมันให้กลับคืนสู่ราชบัลลังก์ จนกระทั่งในที่สุตถองธงเสื่อคำก็ได้กลับมาสู่มิติเดิม
คือโลกปัจจุบัน ยกเว้นอัชฌาซึ่งได้พบความจริงเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติกำเนิด
ของตน จึงสมัครใจที่จะอยู่ในอาณาจักรวษาปุระต่อไปในฐานะพระอนุชาของยุวกษัตริย์
คุณวรมัน ก่อนจากอัชฌาได้สร้างอนุสรณ์ไว้เป็นที่ระลึกถึงเพื่อนโดยการจารึกข้อความลง
ในแผ่นศิลาว่า

ข้าอัชฌา ภัทรวรมันผู้พลัดพราภ

ผู้จัดซึ่งเมธหมอกแห่งมหามายามนค์

ด้วยความรำลึกถึงเพื่อน

ข้าและท่าน แม้ต่างภพต่างกาล

ขอจารึกนามวิษุ บดินทร์ บุญชู และวิทยา นีรันดรกาล

นีรันดรกาล (มาลา คำจันทร์, 2534 : 330)

เมื่อกลับมาสู่มิติของเวลาในโลกปัจจุบัน บดินทร์ และวิษุ พบว่า จารึก
ของอัชฌาที่สร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์ก่อนจากก็คือ ศิลาจารึกที่นักโบราณคดีขุดพบและกำลัง
ศึกษาอยู่นั่นเอง

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคน เป็นเรื่องที่ถูกแต่งนำเกร็ดประวัติศาสตร์
โบราณของเขมรมาเป็นวัสดุผสมผสานกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมิติแห่งเวลา
ซึ่งนิยมแต่งกันในนิยายวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน วรรณกรรมเรื่องนี้เหมาะสมกับเยาวชน
อย่างยิ่ง เพราะมีการผจญภัยอันน่าตื่นเต้นเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของ
วัยรุ่นที่อยากรู้ อยากเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยากศึกษาค้นคว้าหาคำตอบจากความเร้นลับ
ที่อาจอธิบายได้ตามหลักเหตุผล ความสามารถพิเศษของตัวละครซึ่งอยู่บนพื้นฐานของ
เหตุผล กระตุ้นให้เกิดความสำนึกในการพัฒนาตนเองในวัยรุ่น ผู้แต่งสามารถใช้จริยธรรม
ซึ่งเป็นลักษณะเด่นร่วมกันของตัวละครเด็กเป็นสารสำคัญที่สร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน
ว่าเป็นส่วนสำคัญที่นำตัวละครไปสู่ความสำเร็จ จนอาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการประพฤติ
ปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี

2. เนื้อหาทางจริยธรรม

2.1 การยึดมั่นในคำสั่งสอนและความศรัทธาต่อศาสนา

ตัวละครเด็กในเรื่องมีคุณสมบัติทางจริยธรรมเกี่ยวกับความยึดมั่นในคำอบรมสั่งสอนและความศรัทธาต่อศาสนา คุณสมบัตินี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวละครใช้ในการแก้ปัญหา ดังที่เห็นได้ว่าอัชฌาใช้การภาวนารำลึกถึงพระพุทธคุณตามคำสั่งสอนอบรมของหลวงปู่มาแก้ไขอาการพเวทของวามพราหมณ์ ในวันแรกที่หลงเข้าไปในมิติของเวลา (มาลา คำจันทร์, 2534 : 51) อัชฌาประสบความสำเร็จในครั้งแรก ครั้งต่อมาผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าตัวละครเด็กคืออัชฌาเป็นผู้ดำเนินการแสดงจริยธรรมในด้านนี้ และจริยธรรมนั้นแสดงออกมาอย่างฉับพลันคล้ายลักษณะสัญชาตญาณ ทำให้เห็นว่าเกิดขึ้นเพราะได้รับการปลูกฝังจนเป็นนิสัย ตอนหนึ่ง กองธงเสื่อคำซึ่งประกอบด้วยตัวละครเด็กที่สำคัญในเรื่อง เดินทางข้ามหุบเขาที่สูงชันและลี้กิ้วโดยมีสะพานแขวนเป็นตัวยึดเชื่อมระหว่างหุบผา เมื่อสะพานขาดทุกคนที่อยู่บนสะพานแขวนตกลงไปในหุบเหวนั้น สำนักแรกที่เกิดขึ้นกับอัชฌาคือ การรำลึกถึงพระพุทธคุณอันเป็นสรณะตามที่ได้รับการปลูกฝังจากหลวงปู่ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 243)

จริยธรรมเกี่ยวกับการยึดมั่นในคำอบรมสั่งสอนและความศรัทธาต่อศาสนาของอัชฌาช่วยผ่อนคลายนปัญหาที่เกิดขึ้น อัชฌามีสติและเกิดพลังจิตต่อต้านอำนาจชั่วร้ายของวามพราหมณ์หลายครั้งหลายคราเป็นที่ประจักษ์แก่ตัวละคร-เด็กอื่น ๆ ในตอนท้ายของเรื่องผู้แต่งแสดงให้เห็นพัฒนาการของจริยธรรมที่มีผลต่อตัวละครอื่นด้วย วิชชุสีบหอดความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธคุณโดยการสวดพระคาถาชินบัญชรเมื่อประสบภาวะคับขันในที่คุมขังบริเวณหุบเขากินคน (มาลา คำจันทร์, 2534 : 301) วิชชุใช้จริยธรรมข้อนี้ขจัดภัยจากความพราหมณ์จนกระทั่งสำเร็จในที่สุด (มาลา คำจันทร์, 2534 : 310)

2.2 การระงับอารมณ์ การใช้สมาธิ และพลังจิต

ความโกรธเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลร้ายต่อตนเองและผู้ที่อยู่แวดล้อม ผู้แต่งใช้พฤติกรรมตัวละครแสดงจริยธรรมในด้านการระงับอารมณ์โกรธ

ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองทางจริยธรรมชั้นนี้จะได้รับความเดือดร้อน และพลอยกระทบต่อผู้อื่นด้วย ดังที่ครั้งหนึ่งเมื่อบดินทร์และวิษุได้แย้งกัน เนื่องจากเคยเป็นคู่ปรับเก่า การโต้แย้งจึงกลายเป็นโต้เถียงถึงขั้นทะเลาะกัน อัจฉนาเพื่อนร่วมกองธงห้ามปรามแต่ไม่สำเร็จจึงโกรธมาก ความโกรธทำให้พลังจิตเสื่อมถอยและทำลายพลังกำลังพิเคราะห์ที่อัจฉนามีเพิ่มมากขึ้นเมื่อหลงเข้าไปในห้วงเวลาในอดีต อัจฉนาสูญเสียพลังกำลังที่มีอยู่ เมื่อได้สงบจิตใจให้เป็นสมาธิรวบรวมพลังจิตได้แล้วจึงกลับคืนสภาพปกติได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 29) อัจฉนาให้เหตุผลที่ตนสูญเสียพลังว่าเกิดขึ้นเพราะความโกรธ ความโกรธเปรียบเหมือนไฟที่ทำลายตนเองและผู้อื่น (มาลา คำจันทร์, 2534 : 29) อัจฉนาหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์โกรธและพยายามควบคุมตัวเองเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่กระตุ้นอารมณ์นี้ เพราะรู้ว่าหากควบคุมไม่ได้จะเกิดผลร้าย เช่นตอนที่พยายามระงับอารมณ์เมื่อเผชิญหน้ากับศิษราศิษย์ของวามพราหมณ์ที่มาทำร้ายเพื่อนในกองธงเสื่อคำ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 100)

ความเยือกเย็นของอัจฉนาซึ่งเป็นผลของสมาธิ และพลังจิตได้ช่วยผ่อนคลายนปัญหาในแง่ที่เป็นตัวอย่างและกำลังใจให้กับเพื่อน ๆ ในภาวะวิกฤต

...มองไปข้างหน้า อัจฉนาคนเยือกเย็น

อัจฉนาทำสมาธิอีกแล้ว

ในภาวะอย่างนี้ ใจหลวงปู่ยังคงควบคุมจิตใจจนเป็นสมาธิได้อีกหรือ
ใจชั้นชั้นมาบ้างเมื่อเห็นความเยือกเย็นของเพื่อน

สุดลมหายใจลึก ๆ ควบคุมจิตใจระส่ำระสายให้รวมกัน

เป็นกลุ่มก้อน... (มาลา คำจันทร์, 2534 : 57)

การระงับอารมณ์ การใช้สมาธิและพลังจิต เป็นสิ่งที่อัจฉนาแสดงออกตลอดเวลาตั้งแต่ต้นเรื่อง และมีอิทธิพลต่อตัวละครอื่นเช่นวิษุ จนกระทั่งถึงขั้นปลายนตัวละครเด็กก็มีคุณสมบัตินี้ร่วมกัน และประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับอำนาจเวทมนต์คาถาของวามพราหมณ์ได้ในที่สุด (มาลา คำจันทร์, 2534 : 301)

2.3 เมตตาธรรม ความรับผิดชอบ และความเสียสละ

ความเมตตาเป็นจริยธรรมที่ปรากฏในพฤติกรรมของตัวละครเด็กตั้งแต่ตอนต้นเรื่อง บดินทร์และเพื่อน ๆ ในกองธงเสื้อดำตัดสินใจช่วยพญาลอที่ถูกยิงด้วยธนูจนบาดเจ็บ การช่วยเหลือนั้นตัวละครมุ่งหวังให้สัตว์พันทุกข์ โดยไม่ได้หวังผลตอบแทน (มาลา คำจันทร์, 2534 : 40) อัจฉาตัดสินใจรับปากช่วยเหลือพระนางกุลประภาวดี เพราะความสงสารและเห็นใจในชะตากรรมของเพื่อนมนุษย์ที่พลัดพรากจากสิ่งที่รัก (มาลา คำจันทร์, 2534 : 126) ความเมตตาเป็นเหตุผลสำคัญที่พระนางกุลประภาวดีไม่ประหารชีวิตทรุทธวรมันทั้ง ๆ ที่คิดร้ายต่อพระองค์และพระราชโอรสมาตลอดแม้ว่าพระนางมีโอกาสดำเนินการเพียงพอบนตอนท้าย (มาลา คำจันทร์, 2534 : 181) เมื่อสิ้นสุดการสู้รบศาลพิพากษาประหารชีวิตทรุทธวรมัน พระนางกลับขอร้องคุณวรมันให้ลดหย่อนโทษให้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 320)

ผู้แต่งใช้ตัวละครเด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีเมตตา บดินทร์ส่งสารที่กองกองถูกควาศิกพราหมณ์หุบตั้งจนบาดเจ็บสาหัส จึงยอมอ่อนข้อให้ควาศิกพราหมณ์คู่รับเก่า โดยการไหว้ขอร้องให้ปล่อยกองกองตนนั้นกลับไป (มาลา คำจันทร์, 2534 : 210) เมื่อคณะจากหุบเขาร้อยศพเดินทางเข้าใกล้หุบเขากินคน แต่ไม่สามารถลงล่างเข้าไปได้ เพราะว่ามีบริเวณนั้นถูกกำกับด้วยคาถาอาคม ทุกคนหลงทางหมดปัญญาที่จะเดินทางต่อไปได้ ผู้แต่งใช้กองกองนี้เป็นตัวละครคลี่คลายปัญหาโดยกลับมาบอกหนทางเข้าสู่หุบเขากินคน แม้จะเสี่ยงกับโทษทัณฑ์จากความพราหมณ์ แต่กองกองก็เสียสละได้เพื่อตอบสนองน้ำใจของบดินทร์ที่เคยช่วยเหลือตนไว้ แสดงให้เห็นว่าเมตตาธรรมและความเสียสละเป็นจริยธรรมที่ช่วยคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 270)

ความรับผิดชอบต่อบดินทร์มีต่อลูกกองธงเสื้อดำ ทำให้บดินทร์เสียสละแม้ชีวิตตัวเองเพื่อให้เพื่อนปลอดภัย ตั้งข้อความที่กล่าวกับวิชชว่า

“...ฟังให้คินะกระชู่ หากต้องตายเราขอตายก่อน
จะไม่ยอมมิให้พวกนายตายก่อนเด็ดขาด
เพื่อว่าเวลาที่เหลือพวกนายอาจรอดชีวิตออกไปได้
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 289)

ความสำนึกในความรับผิดชอบของบดินทร์ทำให้คินทร์เสียสละได้ใน
ภาวะวิกฤติ หัวหน้ากองธงเสื้อดำกระโจนออกจากที่คุมขังเข้าต่อสู้กับความพราหมณ์
และสมุนเป็นคนแรก (มาลา คำจันทร์, 2534 : 299)

2.4 ความมีสติและความกล้าหาญ

ในการแก้ไขปัญหาร้ายแรงที่ไม่คุ้มเคย ส่วนใหญ่ตัวละครจะ
แสดงจริยธรรมเกี่ยวกับความมีสติและความกล้าที่จะเผชิญปัญหา อัจฉาเป็นตัวละครเด็ก
ที่แสดงออกทางจริยธรรมด้านนี้อย่างเด่นชัด การผ่อนคลายนโยบายมักเกิดขึ้นจากการที่
อัจฉาใช้สติแก้ปัญหาประกอบกับความกล้าหาญ เมื่อวิชาหายไ้ เพื่อนในกองธงเสื้อดำ
ออกติดตามและรู้ว่าตนหลงเข้ามาในดินแดนลับ ทุกคนตระหนักต่อสิ่งผิดปกติต่าง ๆ
อัจฉารรวบรวมสติได้และปลอบใจไม่ให้เพื่อน ๆ วิตกจนเกินไป (มาลา คำจันทร์,
2534 : 61) ครั้นบดินทร์ถูกศิราศิษย์ของความพราหมณ์สะกดจิต อัจฉาใช้สติที่มั่นคง
กำหนดจิตให้มีพลังคลี่คลายอำนาจสะกดของศิราลงได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 72)
ทั้งยังใช้สติและความกล้าหาญเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบดินทร์ที่ถูกศิราทำร้าย
จนเสียขวัญ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 61)

เมื่อตัวละครผ่านประสบการณ์มากขึ้นและประจักษ์ว่า อัจฉา
ประสบความสำเร็จเพราะใช้สติ วิชชาก็แสดงพฤติกรรมที่เห็นได้ว่ามีสติและความกล้าหาญ
เมื่อกองธงเสื้อดำทั้งหมด และทหารจากฝ่ายหุบเขาร้อยศพถูกความพราหมณ์จับตัวขังไว้
เพื่อฆ่าบูชาทูรคาหรือเจ้าแม่กาลิ วิชชื่อยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นด้วยจิตใจที่สงบไม่หวั่นไหว
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 288) บดินทร์ซึ่งกระสับกระส่ายร้อนรนด้วยความกลัวตาย
ก็กลับสงบลงได้เพราะประจักษ์ว่าความกล้าที่แท้จริงคือ ความกล้าที่จะยอมรับสภาพที่
เกิดขึ้นอย่างสงบไม่หวั่นไหว (มาลา คำจันทร์, 2534 : 288) ความประทับใจใน

ตัวของวิชูชี่ที่ยอมรับสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ด้วยสติที่มั่นคงแน่วแน่ เกิดจากคำพูดที่วิชูชี่กล่าวกับบดินทร์ว่า

"...กลัวแล้วจะมีประโยชน์อะไร...ความเป็นความตาย
ตัดสิ้นกันในพริบตา ตั้งสติรับมือกับมันดีกว่า หากจะตาย
มันต้องตาย กลัวตายแล้วใช่ว่าจะไม่ตายเมื่อไร
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 288)

2.5 การสังเกต ความใฝ่รู้ และความมีเหตุผล

ผู้แต่งแสดงลักษณะทางจริยธรรมเกี่ยวกับการรู้จักสังเกต
และความมีเหตุผลไว้ในพฤติกรรมของตัวละครเด็กไว้ชัดเจน จนเห็นได้ว่าเป็น
อุปนิสัยของทุกคน แม้ว่าเด็กที่ด้อยปัญญาอย่างวิทยา ก็ยังใช้การสังเกตและไต่ถาม
บุญชูเมื่อเก็บผลไม้ในป่ามากิน อุปนิสัยนี้พัฒนาขึ้นเมื่อวิทยาได้ผ่านประสบการณ์ชีวิต
ในป่าดิบดงดำ ได้พบเห็นการต่อสู้โดยการใช้พลังจิต วิทยาเอ่ยปากช่วยเหลืออัสผา
เมื่อสังเกตเห็นท่าที่อ่อนเปลี้ยของเพื่อน (มาลา คำจันทร์, 2534 : 266)

คุณลักษณะเกี่ยวกับการรู้จักสังเกตและความมีเหตุผลปรากฏอยู่
ตั้งแต่เริ่มต้นเรื่องและพัฒนามากขึ้น เมื่อตัวละครมีประสบการณ์ที่ต้องขบคิดแก้ปัญหา
อย่างหนักหน่วงขึ้น บุญชูสังเกตเห็นตั้งแต่ครั้งแรกว่าป่าที่เคยเห็นเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม (มาลา คำจันทร์, 2534 : 26) และเมื่อพิจารณาสิ่งแวดล้อมบริเวณ
ที่ยืนอยู่ก็รู้ว่ามีการเกิดขยับแล้ว บุญชูและบดินทร์สังเกตว่ากลิ่นอับ ๆ และชื้นเย็น
เหม็นเหมือนที่ถ่ายปัสสาวะหมักหมมนั้นเป็นกลิ่นที่เขาเคยได้สัมผัสในคืนที่ผ่านมา
(มาลา คำจันทร์, 2534 : 27) ความจำเป็นที่ต้องพิจารณาสิ่งรอบตัวทำให้คู่ปรับ
ทั้งสองคือ บดินทร์กับวิชูชี่หยุดยั้งการเสียสติและจับผิดกัน และได้ค้นพบตัวตนที่
กันและกันดังที่วิชูชี่สังเกตเห็นว่าบดินทร์มีความสามารถเชิงพลองเพิ่มขึ้นจึงไต่ถามถึง
ที่มาของความสามารถนั้น โดยไม่คำนึงถึงความบาดหมางที่เคยมีมาก่อน (มาลา
คำจันทร์, 2534 : 39) การสังเกตทำให้ตัวละครมีเหตุผลอันเป็นคุณลักษณะที่น่า
ชื่นชมของตัวละคร ทั้งนี้เพราะการแสดงเหตุผลเป็นสิ่งที่ทำให้มีการโต้แย้งแต่ไม่ทะเลาะ

ขาดความหวังกัน แสดงการรับฟังความเห็นที่แตกต่างกันได้ ดังเหตุการณ์ตอนที่วิทยา หายไป เพื่อน ๆ ร่วมกองธงต่างก็ตั้งข้อสมมติฐานจากการสังเกตร่องรอยที่หลงเหลืออยู่ ประกอบด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน (มาลา คำจันทร์, 2534 : 42-43) สามารถ คาดเดาและติดตามวิทยาถูกทางและได้พบกันในที่ลับ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 82)

ตัวละครเด็กพัฒนาการสังเกตและการคิดด้วยเหตุผลไปจนสามารถนำไป คลี่คลายปัญหาได้เมื่อผ่านประสบการณ์มากขึ้น กองธงเสื่อคำเพ็ญหน้ากับศิราศิษย์ ของความพราหมณ์และสังเกตเห็นว่าพวกตนไม่สามารถต่อต้านการสะกดจิตของศิราได้ อัจฉาแนะนำให้ทุกคนหลับตา เป็นการแก้ปัญหาคงอยู่ในอำนาจสะกดทางดวงตาของ ศัตรูได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 96)

ทุกครั้งที่เพ็ญพล้ำ อัจฉาจะใช้การสวดมนต์กำหนดจิตใจให้สงบเพราะสังเกตว่า ตนเองสามารถใช้วิธีนี้แก้ปัญหาก็ได้ ทั้งยังสามารถใช้ฝ่ามือรักษาโรคบาดเจ็บภายในของ สุมิตราน้องสาวของสังกรที่ถูกศิราทำร้ายจนบาดเจ็บเพราะไปช่วยเหลือนิเวศวิทยาได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 94) อัจฉาสังเกตเห็นว่าวิธีการแก้ปัญหามาประสบความสำเร็จ มาทุกครั้ง ดังนั้นเมื่อประสบเหตุการณ์คับขันในตอนสุดท้ายทุกคนจากหุบเขา ร้อยศพหมัดหนทางต่อสู้ กองธงเสื่อคำถูกความพราหมณ์จับตัวขังไว้ในหุบเขากินคนเพื่อรอ เวลาถูกฆ่าสังเวชบุษซาหุระคา อัจฉาใช้วิธีที่เคยทำและประสบผลสำเร็จมาแล้วนั่นคือ การใช้คาถาพระชินบัญชรคลี่คลายปัญหา เอาชนะเวทมนต์มายาของความพราหมณ์ได้ ในที่สุด (มาลา คำจันทร์, 2534 : 295)

2.6 ความตื่นตัวต่อสถานการณ์

นอกเหนือจากการแก้ปัญหา นวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นความ ตื่นตัวต่อสถานการณ์และความรับผิดชอบในตอนต้นวิชชุกรับหน้าที่เป็นผู้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ แล้วเขียนรายงานส่งครู เขาเตรียมความพร้อมโดยหาข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้อง รมเร้า ให้พ่อพาไปซื้อตำราประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อนำมาศึกษาล่วงหน้า (มาลา คำจันทร์, 2534 : 6) ความพยายามของเขาเป็นผลดีต่อการเข้ารับฟังคำบรรยายสรุปจาก นักชู้ดคันทางโบราณคดี เขาใช้ความรู้เดิมประกอบความรู้ที่ได้รับใหม่และซักถามปัญหา เพื่อความกระจ่างแจ้ง ทำให้ให้นักชู้ดคันทางโบราณคดีชื่นชมในภูมิรู้และความสนใจของเขา

จึงเต็มใจที่จะให้ความรู้แก่วิชชุและเพื่อน ๆ ร่วมโรงเรียน (มาลา คำจันทร์, 2534 : 7) พฤติกรรมของตัวละครเด็กพัฒนาขึ้นหลังจากที่ได้ผ่านประสบการณ์มากขึ้น เช่น บุญชูปฏิเสธที่จะให้บดินทร์ติดตามตนไปหาอาหารนอกถ้ำ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าผู้ที่มีฝีมือเชิงอาวุธคือตนกับบดินทร์ คนใดคนหนึ่งควรอยู่กับเพื่อนในถ้ำเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นเป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์ ยิ่งกว่านั้นการเสี่ยงภัยออกไปหาอาหารนอกถ้ำเพียงลำพังท่ามกลางอันตราย เพราะต้องการให้เพื่อน ๆ ปลอดภัย นับเป็นจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบที่สูงส่งนำชื่นชมของตัวละครเด็ก (มาลา คำจันทร์, 2534 : 57)

บดินทร์และบุญชู พัฒนาลักษณะนิสัยในด้านความรับผิดชอบและความตื่นตัวต่อสถานการณ์ตั้งแต่เมื่อรับปากว่าจะช่วยเหลือพระมหาเทวี เด็กทั้งสองก็เตรียมรับการโจมตีของข้าศึกซึ่งมีกำลังมหาศาล โดยการเรียกทหารที่พระนางมีอยู่เพียงสองร้อยคนมาฝึกปรือจนจัดเจนแล้วคล้องหิ้งเชิงอาวุธ พละกำลัง และระเบียบวินัย เพื่อให้กำลังทหารเพียงสองร้อยคนสามารถรับมือกับข้าศึกที่มีกำลังมากกว่าได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 151) เมื่อข้าศึกยกมาตามความคาดหมาย ทหารสองร้อยคนที่ได้รับการฝึกปรือจนมีความพร้อมเต็มที่ก็ประสบความสำเร็จในด้านการรบตามเป้าหมายที่วางไว้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 172)

วิชชุพัฒนาลักษณะนิสัยที่ตื่นตัวต่อสถานการณ์มาเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในใจของทุกคนเพื่อแก้ปัญหาการถูกความพราหมณ์สะกดจิต ทุกคนตกอยู่ในอำนาจสะกด เพราะจิตใจปราศจากที่ยึดเหนี่ยว วิชชุใช้กลวิธีแนะนำให้ทุกคนประจักษ์ในความจริงว่า รูปปั้นตุรคาแท้จริงคือหินก้อนหนึ่งไม่ได้มีพลังอำนาจใด ๆ ทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเอาชนะอำนาจสะกดของความพราหมณ์ได้ โดยการใช้น้ำปัสสาวะป้ายตา ทุกคนจากหุบเขาร้อยศพเกิดความเชื่อมั่น จึงเตรียมพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความพราหมณ์ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 292) ส่วนอัชฌานันท์รู้ว่าความมีสติพลังจิต และความเชื่อในอำนาจของพระพุทธรูปจะช่วยให้เขาและเพื่อน ๆ ปลอดภัย เมื่อถึงคราวคับขันอัชฌานันท์จึงใช้สติ พลังจิตและอำนาจพระพุทธรูปต่อสู้กับอำนาจชั่วร้ายของความพราหมณ์ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 295)

2.7 การประจักษ์ถึงคุณค่าของเพื่อนมนุษย์

คุณค่าของเพื่อนมนุษย์ที่ผู้แต่งเสนอเป็นพฤติกรรมของตัวละครเด็กตั้งแต่เริ่มต้นเรื่อง วิชชุกับบดินทร์คูหมื่นเหี้ยคหยามบุญชูเพื่อนร่วมชั้น เพราะบุญชูเป็นเด็กชาวป่าเชื้อสายพรานที่ติดตามครุมาเรียนในเมือง วิชชุและบดินทร์เห็นว่าบุญชูเป็นชาวป่าที่คำค้อยและห่างไกลความเจริญ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 18) แต่เมื่อทุกคนได้ผ่านประสบการณ์ในป่าคิปกค้ำบรรพ์ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 191) สายเลือศพรานของบุญชูทำให้เพื่อนยอมรับ เพราะประจักษ์ในความสามารถและความมีน้ำใจ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 213-214) การร่วมประสบการณ์ในวัยอายุประทำให้ตัวละครเด็กในเรื่องประจักษ์ในคุณค่าของความเป็นเพื่อนแท้ ความน่าชื่นชมของตัวละครเด็กในเรื่องคือการมองเห็นและยอมรับคุณค่าของผู้อื่น (มาลา คำจันทร์, 2534 : 231) บดินทร์และวิชชุคู่ปรับเก่ากลับกลายเป็นมิตรแท้ที่ยอมตายแทนกันได้ (มาลา คำจันทร์, 2534 : 289)

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาทางจริยธรรมของวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคนนี้ แสดงออกมาให้เห็นในพฤติกรรมของตัวละครที่ผู้แต่งเสนอในบทสนทนาและการบรรยาย คุณลักษณะทางจริยธรรมนี้ ปรากฏตั้งแต่ตอนต้นเรื่องและพัฒนามากขึ้นเมื่อตัวละครมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น จริยธรรมที่ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องคือจริยธรรมเกี่ยวกับการยึดมั่นในคำสั่งสอนและความศรัทธาในศาสนา การระงับความโกรธ การใช้สติและพลังจิตของอชฌาช่วยผ่อนคลายนัดหาได้อย่างเหมาะสม ความมีสติและกล้าหาญของตัวละครเด็กในกองธงเสือคำ ทำให้เขาประสบความสำเร็จเมื่อต้องต่อสู้กับปัญหา การรู้จักสังเกตและควมมีเหตุผลช่วยให้ตัวละครมีลักษณะที่น่าชื่นชม เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้มีการโต้แย้งแต่ไม่ทะเลาะบาดหมางกัน ความตื่นตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ และความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมที่ทำให้ผู้อ่านเห็นคุณลักษณะที่ทำให้ตัวละครเด็กเหล่านั้น ประสบกับความสำเร็จในการต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาที่ซับซ้อนใหญ่โตอย่างไม่เคยพบมาก่อน นอกจากนี้สิ่งที่ผู้อ่านชื่นชมอย่างยิ่งก็คือตัวละครเด็กในเรื่อง ประจักษ์ในคุณค่าของเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยธรรมที่สร้างสรรค์ให้เกิดความดีงามในจิตใจของเยาวชนนอกเหนือไปจากการอ่านที่ได้รับแต่ความเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว

การศึกษาเนื้อหาทางจริยธรรมในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ทั้ง 6 เรื่อง สรุปได้ว่าจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมดังกล่าวมีลักษณะร่วมกันคือ ความรักและความเมตตากรุณา จริยธรรมนี้เป็นพื้นฐานของจริยธรรมอื่น ๆ อีกคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนถึงความเสียสละ อาจกล่าวได้ว่าความรักในงานวรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้ ไม่ได้ปรากฏแต่เพียงระหว่างผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดคือความรักในครอบครัวกับความรักระหว่างเพื่อน แต่ยังมีความรักในเผ่าพันธุ์และความรักในเพื่อนมนุษย์ที่แตกต่างกัน

ในทุกเรื่องตัวละครต้องต่อสู้กับปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้แต่งยังได้แสดงลักษณะนิสัยตัวละครที่มีจริยธรรมคือความอดทนที่ปรากฏควบคู่กับความขยันหมั่นเพียรและความมานะพยายามในการต่อสู้อุปสรรคของชีวิต แม้ว่าจะมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์เอง และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและสังคม ตัวละครเหล่านั้นก็มีไต่ย่อท้อ แต่กลับต่อสู้อุปสรรคด้วยพลังใจที่เข้มแข็งจนประสบความสำเร็จอย่างหวังไว้ หรือถึงแม้ยังไม่สำเร็จ ผู้อ่านก็จะเห็นได้ว่าตัวละครยังยืนหยัดต่อการต่อสู้ของตนต่อไป มิไต่ย่อท้อหรือเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปสู่ทางที่ผิด

มาลา คำจันทร์ เสนอเนื้อหาสำคัญที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่าน เป็นต้นว่า เรื่องราวเกี่ยวกับความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และเผ่าพันธุ์แสดงไว้ในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ และเรื่อง ลูกป่า เรื่อง นกแอนฟ้า และเรื่อง บ้านไร่ชายดง ผู้แต่งเสนอการต่อสู้ชีวิตด้วยความอดทนและความมานะพยายามของชนในชนบท ซึ่งยากจนทรพีแต่ไม่ยอมมืองอหัวและหวังพึ่งโชคชะตา ส่วนเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ เยาวชนจะเข้าใจถึงคุณสมบัติภายในของมนุษย์ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านประจักษ์ว่า คุณสมบัติภายในจิตใจของมนุษย์ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต และสามารถปลูกฝังแก่เด็กโดยผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ สำหรับวรรณกรรมเยาวชนเรื่องสุดท้ายคือ หุบเขากินคน นั้น ผู้แต่งแสดงให้เห็นการตัดสินใจและการแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา พลังจิต ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ความรัก ความสามัคคี และความเสียสละ

เนื้อหาวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 6 เรื่อง ของมาลา คำจันทร์ เป็นเรื่องราวของชีวิตมนุษย์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตไม่ใช่เฉพาะสำหรับผู้เยาว์เท่านั้น พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องเป็นพฤติกรรมที่เด็กเข้าใจได้ มีคติและข้อคิดสอนใจเป็นอุทาหรณ์ทางจริยธรรม สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือกล่อมเกลา กระตุ้นความคิดและความรู้สึกอันละเอียดอ่อนแก่ผู้เยาว์ ข้อขัดแย้งและแนวทางแก้ปัญหาในเรื่องอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไป เหมาะสำหรับผู้เยาว์ให้เยาวชนซึ่งยังต้องประสบการณ์ มองโลกและชีวิตอย่างเอาใจใส่และพิจารณามากขึ้น การอ่านวรรณกรรมเยาวชนดังกล่าวอาจทำให้ผู้เยาว์ได้เข้าใจและรู้จักวิเคราะห์โลกและเรื่องราวของชีวิต ทั้งยังสามารถประยุกต์ทบทวนทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมจากวรรณกรรมเหล่านี้ได้ด้วย นอกจากนี้วรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้ยังมีประโยชน์แก่ผู้ใหญ่ให้เข้าใจเยาวชนและเห็นแนวทางที่จะกล่อมเกลาและสร้างเสริมเยาวชน เพราะการที่ผู้ใหญ่ได้อ่านเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กและปัญหาของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเด็กย่อมทำให้ผู้ใหญ่ทวนคิดถึงความต้องการของเด็ก ทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและเข้าใจจิตใจของเด็กได้ดีขึ้น

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ มาลา คำจันทร์ ได้เสนอเนื้อหาทางจริยธรรมเหล่านี้กลมกลืนกับเนื้อหาทางอารมณ์อย่างแนบเนียน แสดงถึงความสามารถทางศิลปะ ซึ่งจะได้ศึกษาในบทต่อไป